

ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1881

ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΜΓ'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. — Οί ἀνά τὴν Εὐρώπην μεγάτιμοι ὁμογενεῖς, Μιχαὴλ Ζαριφῆς. — Φιλοσοφία, Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς. — Ἡ Τράπεζα «Κρεδὴ Λουναία». — Οἱ δύο Ἀγασαὶ τῆς Ἐφέσου. — Σελίδες τινὲς τῆς Ρωσικῆς ἱστορίας ἐπὶ Πέτρου τοῦ Μεγάλου (συνέχεια καὶ τέλος. — Ἐκφρασις εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν κ. Ἐπαμεινώνδαν Α. Καράβαν. — Περιοδία ἐν Περσίᾳ (συνέχεια). — Ὁ ἰατρός τῶν πτωχῶν (συνέχεια). — Τὸ μέγα σπῆλαιον τῆς Κεντούσκης. — Ποιήσεις. — Βιβλιογραφία. — Λύσις τοῦ 4ου αἰνίγματος. — Αἶνιγμα 5ον.

ΕΙΚΟΝΕΣ. — Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας Ἐλισάβετ. — Τζὼν Λεμουά, διευθυντῆς τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων», Γερουσιαστής καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας. — Ὁ Μέγας Πέτρος ἐν στολῇ περιηγητοῦ. — Ὁ διάσημος Ἰσραηλίτης Ἀλβέρτος Κόεν.

Ο ΝΕΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΑΛΗ-ΦΟΥΑΤ ΒΕΗΣ

Μετ' ἀφάρτου χαρᾶς ἀναγράφομεν σήμερον τὸν διορισμὸν τοῦ νέου ὑπουργοῦ τῆς Δημοσίας Ἐκπαίδευσως Ἀλῆ-Φουάτ βέη, ἑνὸς τῶν σοφωτέρων ἀνδρῶν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, πεπροικισμένου ὑπὸ πολλῶν γνώσεων καὶ εὐρείας παιδείσεως, κατόχου δὲ πολλῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Ὁ διορισμὸς οὗτος πολλὰ ὑπισχνεῖται τὰ καλά εἰς τὴν διανοητικὴν κίνησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Τὸ ἄτομον τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος εἶναι ἀρκοῦντως γνωστὸν τῷ καθ' ἡμᾶς δημοσίῳ, καθότι καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας ὑψηλὰς θέσεις τοῦ Κρά-

τους διέπρεψεν ὁ διάσημος οὗτος ἀνὴρ ἀναπτύξας μεγάλην ἐμβρίθειαν καὶ ἐξαιρετικὴν δεξιότητα.

Ὅπως περιπλέον ὁμως σχηματίσῃ τις πλήρη ἰδέαν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Α. Ἐξ. ἀρκεῖ νὰ ἀναλογισθῇ ὅτι ὁ Ἀλῆ-Φουάτ βέης ἐστὶν ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ ἀειμνήστου Ἀλῆ-Πασσά τοῦ περιπύστου ἐκείνου ἀνδρός τοῦ δοξάσαντος πράγματι τὸ ὄνομά του διὰ τῆς ἀροσιώσεώς του εἰς τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος αὐτοῦ.

Ἄπειρος εὐγνωμοσύνη καὶ πολλαὶ χάριτες ὑφείλονται ὄντως τῇ Α. Α. Μεγαλειότητι, τῷ ἐνδόξῳ ἡμῶν ἄνακτι, Σουλτάν Χαμίτ Β'. ἐπὶ τῷ διορισμῷ ταιούτου διακεκριμένου ἀνδρός εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαίδευσως, τὴν ἐστὶν αὐτὴν ἐξ ἧς διαχέονται τὰ φῶτα τῆς παιδείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ καθ' ἅπασαν τὴν εὐρετὴν Αὐτοκρατορίαν τῆς Τουρκίας.

ΟΙ ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗΝ ΜΕΓΑΤΙΜΟΙ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ ΜΙΧΑΗΛ ΖΑΡΙΦΗΣ.

Τὸ ἡμέτερον ἔθνος τὴν πρόοδον αὐτοῦ κατὰ μέγα μέρος ὀφείλει εἰς τὰ ἐν τῇ ξένη Γῆ ἐγκαθιδρυμένα τέκνα αὐτοῦ, ἅτινα φεύγοντα τὴν γεννέθλιον αὐτῶν γῆν, ὅπως ἀλλαχού εὖρωσι, στάδιον ἐνεργείας καὶ πλούτου, πρώτιστον πάντοτε αὐτῶν καθῆκον ἡγοῦνται τὴν κατ' ἄμφω τῶν ὁμογενῶν αὐτῶν ἀνάπτυξιν κατὰ τε τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ὕλην. Ἐὰν μεταξὺ ἡμῶν δὲν ἡριθμοῦμεν καὶ τοὺς ὀλίγους ἐκείνους ἄνδρας ἐπὶ πλούτῳ διαπρέψαντας, οὗς δικαίως πάνυ ἡ νεωτέρα Ἱστορία ἐξύμνησεν, ἠθέλωμεν κατὰ πολλὰ ὑστερεῖ τῶν λοιπῶν ἔθνων ἐν τῇ διανοητικῇ ἀναπτύξει. Χάρις εἰς τοὺς ὀλίγους, λέγομεν, τούτους ἄνδρας, χάρις εἰς τοὺς Ζωσιμάδας, εἰς τοὺς Καπλάνας καὶ λοιπούς, χάρις εἰς τοὺς Ζάππας, εἰς τοὺς Ζωγράφους καὶ εἰς τὸν περιφανῆ οἶκον τῶν μεγατίμων καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην γνωστῶν ΖΑΡΙΦΩΝ, οἱ ὁμογενεῖς ἡμῶν ἀνέκαθεν ἔτυχον τῆς ἀναγκαίας ὑλικῆς ὑποστηρίξεως διὰ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν μόρφωσιν.

Τὰ μεγάλα κεφάλαια, ἅτινα οἱ διαπρεπεῖς οὗτοι οἶκοι ἀφιέρωσαν εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν ὁμογενῶν, παρήγαγον τοὺς μεγάλους ἐπιστήμονας καὶ λογίους οὗς καὶ ἡ Εὐρώπη ὑπολήπτεται καὶ οἵτινες ἠδυνήθησαν νὰ διατηρήτωσι τὸ γόητρον τῶν γραμμάτων μας.

Δὲν θέλομεν ἐνταῦθα νὰ παραθέσωμεν, οἷονεὶ ἀναμασοῦντες τὰ ὅσα μέχρι τοῦδε ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν, τὰ κατορθώματα τῶν μεγάλων τούτων οἴκων, οὐδὲ νὰ ἐκθέσωμεν τὰς χάριτας αἵπερ ὀφείλονται αὐτοῖς. Ταῦτά εἰσι γνωστότατα καὶ εἰς τὸν μάλα ἀμερίμνως διαθεθεμένον πρὸς τὰ δημόσια. Ἄπαντες ὁμολογοῦσι τὴν εὐγνωμοσύνην, ἣν ὀφείλομεν νὰ τρέφωμεν πρὸς τοὺς οἴκους τῶν μεγατίμων ὁμογενῶν, τοῦ Ἐξοχωτάτου ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΕΦΕΝΔΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ καὶ τῶν Εὐγενεστάτων Κυρίων ΖΑΡΙΦΩΝ. Ὁ δὲ «Γραφικὸς Κόσμος» ὅστις ἰδίᾳ μεγάλα παρ' αὐτῶν κηρύσσεται παντὸς ἄλλου πλειότερον ὀφείλει ἐνταῦθα ὅπως δημοσίᾳ καὶ ἐν παντὶ πάντο-

τε εὐγνωμονεῖ αὐτοὺς καὶ κηρύσσει τὰς πρὸς αὐτοὺς διαπύρους εὐχαριστίας του.

Εἰς τῶν διαπρεπῶν καὶ ἀξίων βλαστῶν τοῦ οἴκου ΖΑΡΙΦΗ, τοῦ οἴκου τούτου, περὶ οὗ ἀρῶμενοι ἐνταῦθα τὴν ἔκφρασιν εὐφροῦς φίλου δυνάμεθα κάλλιστα νὰ εἴπωμεν ὅτι «κόσμον ἐδημιούργησεν», εἰς τῶν περιφανῶν, λέγομεν, βλαστῶν τοῦ οἴκου τούτου ἐστὶ καὶ ὁ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπὸ πολλοῦ ἐγκαθιδρυμένος ἀδελφὸς τῶν ἐνταῦθα Ζαριφῶν, ΜΙΧΑΗΛ ΖΑΡΙΦΗΣ, περὶ τῶν καλῶν τοῦ ὁποῦοι ἀρετῶν, πλεονεκτημάτων καὶ ἄκρας φιλογενείας ὀλίγας τινὰς γραμμάς σήμερον χαράσσωμεν ἐν τῷ Περιδικῷ ἡμῶν.

Ὁ ΜΙΧΑΗΛ ΖΑΡΙΦΗΣ ἀνέκαθεν μετὰ ζήλου καὶ ἐνεργητικότητος ἀγωνισθεὶς ἐν τῷ ἐμπορικῷ καὶ οἰκονομολογικῷ σταδίῳ τῆς Ἀγγλίας, ἐν τῷ μέσῳ τῶν λόρδων καὶ εὐγενῶν τῆς χώρας ταύτης, ἠδυνήθη διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἠθικῶν ἀρετῶν νὰ ἀναδειχθῆ μέγας ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ καὶ δοξάσῃ τό τε ὄνομα τῆς κλεινῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ὡς καὶ τὸ πρακτικὸν συνάμα καὶ ἀγγλίνου πνεῦμα τῶν Ζαριφῶν. Ὁ κ. *Μιχαὴλ Ζαριφῆς* κατατάσσεται σήμερον μετὰ τῶν πρώτων ἐμπόρων τοῦ Λονδίνου καὶ χαίρει τῆς ἐκτιμήσεως καὶ ὑπολήψεως πάντων ἀνεξαίρετως τῶν μεγάλων προσώπων τῆς Ἀγγλικῆς κοινωνίας. Ἔστιν ἐν συντόμῳ ὁμογενῆς πολῦτιμος παρ' οὗ πολλὰ εἶτι ἐλπίζονται. Ὁ *Μιχαὴλ Ζαριφῆς*, καίτοι μακρὰν ἡμῶν διαμένει, οὐδέποτε ὁμῶς ἐλητημόνησε τὰ πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς του καθῆκοντα, καὶ πάντοτε προσέρχεται ἀρωγὸς, περιστάσεως δοθείσης. Δὲν θέλομεν ἐνταῦθα νὰ δώσωμεν λεπτομερῆ ἐκθεσιν τῶν πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὰ γράμματα εὐεργεσιῶν τοῦ ἀνδρός, καθότι πιθανὸν νὰ παραγκωνίσωμεν καὶ παραβιάσωμεν τὴν μετριοφροσύνην του, ἐν τῶν κυρίων συστατικῶν αὐτοῦ.

Ὁ κ. *Μιχαὴλ Ζαριφῆς*, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, ἣν ἀπαρτίζουν οὐζυγος ἐξαιρετικῶν ἀρετῶν καὶ προτερημάτων, οὐζυγος

ἐκ τῶν ὀλίγων ἀληθῶν μητέρων, καὶ τέκνα ἀνατραφέντα ἐν τῇ ἠθικῇ καὶ τῇ καλῶς ἐννοουμένη ἀγωγῇ, διάγει βίον εὐτυχῆ καὶ εὐδαιμόνα.

Ἡ δὲ πρό τινας χρόνου ἐπιτελεσθεῖσα συγγένεια τοῦ οἴκου τούτου μετὰ τοῦ τοῦ Ἐξοχωτάτου Κυρίου Χρηστάκη ἐφένδη Ζωγράφου, ἀρραβωνίσαντος τὸν εὐπαιδευτὸν αὐτοῦ υἱὸν κ. Σόλωνα μετὰ τῆς εὐπαιδευτοῦ καὶ χαριτοβρύτου θυγατρὸς τοῦ διαπρεποῦς ὁμογενοῦς Κυρίου Μιχαὴλ Ζαριφῆ, ἔνωσις ἣτις πολλὰ ὑπισχεῖται τ' ἀγαθὰ τῇ κοινωνίᾳ ἡμῶν, πληροῦ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως τὰς καρδίας ἀμφοτέρων τῶν γονέων ὡς καὶ πάντων ἀνεξαίρετως τῶν ὁμογενῶν. Ἡ συγγένεια καὶ σύσφιγξις τῶν οἴκων ΖΑΡΙΦΗ καὶ ΖΩΓΡΑΦΟΥ, τῶν οἴκων τούτων, καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν, οἵτινες κατὰ τοῦ τελευταίου χρόνου πολλῶν ὠφελημάτων πόροχοι ἐγένοντο τοῖς ὁμογενεῖσι διὰ τὴν διανοητικὴν αὐτῶν πρόοδον, ἡ συγγένεια αὐτῶν πολλὰς θὰ ἐπιφέρει τὰ κατὰ εἰς τὸ ὁμογενὲς στοιχεῖον. Οἱ οἶκοι οὗτοι συγγενεύοντες καὶ συνταυτίζοντες τὰ μέσα ἅπερ διατίθενται πρὸς πραγμάτων τῶν μεγάλων αὐτῶν κοινωφελῶν σκοπῶν διὰ τὰ γράμματα καὶ τὴν παιδείαν θέλουσι τοῦ λοιποῦ ἐνεργεῖ τελεσφορότερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον πρὸς τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τῶν Σχολῶν καὶ τῶν δημοσίων φιλομουσῶν καὶ φιλοπνευματικῶν καταστημάτων ἡμῶν.

Καταπαύοντες τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμάς, δι' ὧν προσεπαθήσαμεν νὰ παραστήσωμεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν τὴν ἠθικὴν, οὕτως εἰπεῖν, ἐνὸς τῶν πολυτίμων ἡμῶν ὁμογενῶν, τοῦ Κυρίου εἰκόνα ΜΙΧΑΗΛ ΖΑΡΙΦΗ, οὐδὲν ἕτερον ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν ἢ νὰ ἐπευχθῶμεν πᾶσαν αὐτῷ εὐτυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

κατὰ M. Bouillier.

Ἐὰν ἐρωτήσωμεν φυσιολόγον τί ἐστὶ ζωὴ, θὰ μᾶς ἀπαντήσῃ ὅτι οὐδὲν σχεδὸν γνωρίζει, μόνον δὲ τὰς ιδιότητας αὐτῆς δύναται νὰ ἐξηγήσῃ.

Τοῦναντίον, ὁ μεταφυσικὸς διίσχυρίζεται, ὅτι δύναται νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα. Ἐν τούτοις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἱατρῶν καὶ φιλοσόφων μέχρι τῶν ἡμερῶν μας τὸ ζήτημα τοῦτο εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ τάπητος καὶ ἐνδελεχῶς σπουδάζεται, συζητεῖται, ἀνασκευάζεται ἀναλόγως πρὸς τὰς θετικὰς γνώσεις καὶ τὰς ἀρχὰς ἐκάστης ἐποχῆς, καὶ πάντοτε μένει ἄλυτον. Ἡ ἐκλεκτικὴ μόνον Σχολὴ τῆς Γαλλίας, ἀδιάφορος, εἰ μὴ συστηματικῶς πολεμία πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς ἀνακαλύψεις, οὐδέποτε ἔλαβεν ὑπὸ σπουδαίαν ἐποψὴν τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου. Ἡ ψυχολογία αὐτῆς περιοριζομένη ἐντὸς στενοῦ κύκλου ἀφρημένων ἐνοιῶν κατὰ τὸ μᾶλλον δὲ ἀπέχουσα καὶ ἀποξενούσα πᾶσαν ἀλήθειαν, οὐδόλως ἐσκέφθη ποτὲ τί ἐστὶ ζωὴ ἢ εἴ ποτε ποιῆται λόγον περὶ αὐτῆς οὐδόλως ἐπεκτείνεται ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἀποφεύγουσα παντὶ σθένει αὐτὸ, ὡς πρᾶγμα ὅλως ξένον, ἐν ᾧ ἡ ψυχολογία οὐδὲν ἔχει νὰ ἐξετάσῃ. Καὶ ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων μάλιστα ἀνεφάνησαν ψυχολόγοι, οἵτινες, ὡς ὁ Ζουφροά, ἐτόλμησαν νὰ εἴπωσιν, ὅτι ἡ ζωὴ, ἡ ἰδίᾳ ἡμῶν ζωὴ, εἶναι ὅλως ξένη τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὡς ξένη ἐστὶν αὐτῆς ἡ ζωὴ τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ λχθύου (*). Οὕτως, ὅτε κατὰ τὸ 1862 ὁ κ. Μπουίλλιέρ ἐδημοσίευσε τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ: «ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς», τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐχαρκτηρίσθη ἐν τῇ Σχολῇ αὐτοῦ ὡς νεωτερισμὸς καὶ μάλιστα ὡς θαρσύντης. Ἐδέησεν ὅθεν ὅπως πολλὰς ὑποστηρίξεις καὶ ἐπικρίσεις, ὧν τὴν ἱστορίαν ἀφηγεῖται ἐν τῇ νέᾳ ἐκδόσει τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ. Φιλόσοφοι πνευματισταί, ἱατροὶ ζωτικῶδοξοί (**), καὶ θεολόγοι μάλιστα ἀντέκρουσαν αὐτὸν διίσχυρισθέντες, ὅτι ἡ θρησκεία λίαν ἐνδυναφίζεται ἐν τῷ ζήτηματι τούτῳ. Ἐκτοτε ὁμῶς ἡ αὐξάνουσα ὅλως πρόοδος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν εἰσέδουσε καὶ ἐν αὐτῇ εἶτι τῇ ψυχολογίᾳ τῶν πνευματιστῶν. Ἐὰν δὲ νῦν ἡ ψυχολογία δὲν τρέμει

(*) Μπουίλλιέρ. «Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς καὶ τῆς νοοῦσης ψυχῆς».

(**) Ἴατρος ὑπάγων ὅλας τὰς ὀργανικὰς ἐνεργείας ὑπὸ τὴν ζωτικὴν ἀρχήν.

ἀπέναντι τοῦ ζήματος τῆς ζωῆς, τοῦτο ἀφείλ-
ται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν κ. Μπουίλλιέρ, ὅστις
μεγάλως συνεβάλετο πρὸς τοῦτο.

Τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ διαιρεῖται εἰς δύο μέρη:
τὸ πρῶτον πραγματεύεται τὴν ἱστορίαν τοῦ ζη-
τήματος τούτου· καὶ τὸ δεύτερον, τὴν διδασκα-
λίαν τῶν θεωριῶν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ζητήματος.

Ἡ ἱστορικὴ ἐκθεσις, ἣτις κατέχει τὸ μεγαλει-
τερον μέρος τοῦ συγγράμματός ἐστι πιθανῶς τὸ
μόνον πλήρες ἔργον, ὅπερ ὑπάρχει ἐξιστοροῦν λε-
πτομερῶς ἀπάσας τὰς φάσεις τοῦ ζητήματος
τούτου. Ἔστιν ἡ ἐκθεσις ἀπασῶν τῶν ὑποθέσεων
καὶ θεωριῶν τῶν ἐξενεχθεισῶν ἐπὶ τοῦ ζητήμα-
τος τῆς ζωῆς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰπποκράτους
μέχρι τοῦ παρόντος αἰῶνος. Τὸ μόνον, ὅπερ δύ-
ναται τις νὰ παρατηρήσῃ τῷ κ. Μπουίλλιέρ ἐ-
στιν, ὅτι λίαν συντόμως πραγματεύεται τὰ συ-
στήματα τῶν φυσιολόγων. Ἀκόμη δὲ καὶ ἡ πα-
ρατήρησις αὕτη δὲν εἶναι πολὺ δίκαια, ἐὰν λά-
θωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς πολλὰ μέρη ἐν τῇ ἐκθέ-
σει τῶν δογμάτων αὐτοῦ, συγκρίνει τὰς ἰδέας αὐ-
τοῦ πρὸς τὰς τῶν φυσιολόγων ἢ καὶ ἐν πολλοῖς
καταπολεμεῖ αὐτάς.

Ἡ δὲ διδασκαλία τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀρχῶν καὶ
θεωριῶν ἐστὶ καθαρῶς ψυχολογία, ἀποδίδουσα
πάντα τὰ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ φαινόμενα εἰς τὴν ψυ-
χὴν. Ὁ κ. Μπουίλλιέρ διίσχυρίζεται, ὅτι αἱ φυ-
σικαὶ καὶ χημικαὶ δυνάμεις δὲν ἴσχυσαν ἔτι, ὅ-
πως ἐξηγήσωσι τὴν ζωὴν, φρονεῖ δὲ ὅτι ἡ ἀρχὴ
αὐτῆς ἐνυπάρχει ἐν τῇ ψυχῇ. Παρὰ τὰς θεωρίας
τῶν διδασκάλων τοῦ ἀποδίδει οὕτως εἰς τὴν ψυ-
χὴν δύο τάξεις λειτουργιῶν, ἐξ ὧν αἱ μὲν εἰσὶ
συνειδυταὶ ἢ ψυχολογικαὶ, αἱ δὲ ἀσυνειδυτοὶ ἢ
φυσιολογικαὶ. Δῆλα δὲ, ἡ ψυχὴ κατ' αὐτὸν ἐνῶ
σκέπτεται καὶ αἰσθάνεται, συνάμα παράγει καὶ
κανονίζει, χωρὶς νὰ ἔχη συνειδησιν τῆς πράξεώς
της ταύτης, τὴν πέψιν, τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵ-
ματος, τὴν ἀναπνοήν, ἐνὶ λόγῳ, πάσας τὰς ζωϊ-
κὰς λειτουργίας.

Τοιαῦτα εἰσὶν αἱ θεωρίαι τοῦ κ. Μπουίλλιέρ
ἐπὶ τοῦ μυστηριώδους τούτου προβλήματος τῆς
ζωῆς. Ἴδωμεν νῦν ἐὰν ἔλυσεν τὸ ζήτημα.

Ἄπαντες ἐν γένει οἱ μεταφυσικοί, οἵτινες ἐ-
πραγματεύθησαν τὸ ζήτημα τοῦτο, ἄπαντες ἐν
γένει περιέπεσαν εἰς τὸ αὐτὸ σφάλμα: ἔλαβον

δηλονότι τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν μάλλον περίπλο-
κον καὶ δύσκολον αὐτοῦ ἔποψιν, ἐξετάσαντες αὐ-
τὸ ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ. Ἡ μέθοδος ἀπαιτεῖ, ὅ-
πως ἐκ τῶν ἀπλῶν χωρῶμεν πρὸς τὰ σύνθετα.
Δὲν εἶναι λοιπὸν σύμφωνον πρὸς τὴν λογικὴν, ὅ-
πως πρὶν ἢ ἐρωτήσωμεν: τί ἐστὶ ζωὴ; ἐν γένει,
ἐξετάσωμεν ἰδιαιτέρως ἐν ἑκάστῳ τῶν φαινομέ-
νων αὐτῆς, ἐκάστην αὐτῆς λειτουργίαν; Ἡ λέξις
«ζωὴ», ὡς καὶ οἱ λίαν γενικοὶ καὶ ἀφρημημένοι ὀ-
ροί, οὐδὲν σημαίνει ἀφ' ἑαυτῆς· χρησιμεύει μό-
νον, ὅπως προσδιορίζῃ τὰς δεδομένας ἀποδείξεις
τῆς πείρας, τὰς θετικὰς γνώσεις, καθ' ὅσον αὐταὶ
εἰσι σαφεῖς, ἀκριβεῖς· καὶ ἐπιστημονικῶς παρα-
δεδεγμένα. Ἄλλ' ὅταν αὐταὶ ᾖναι σκοτειναὶ καὶ
ἀνακριβεῖς, πᾶσα γενικὴ θεωρία περιάγει ἡμᾶς
εἰς πλάνην προάγουσα ἡμᾶς νὰ πιστεύσωμεν, ὅ-
τι γινώσκωμεν σαφῶς πᾶν ὅ,τι δὲν γινώσκω-
μεν ἢ συγκεχυμένως καὶ ἀνακριβῶς. Οἱ φυσιολό-
γοι, ὅποιαδήποτε ἄλλως κἄν ὦσι τὰ σφάλμα-
τα αὐτῶν, ἔχουσιν ὅμως τὸ πλεονέκτημα, ὅτι
ἤννοησαν, ὅτι ἡ γενικὴ λύσις, καὶ ἐν ᾗ ᾖναι δυ-
νατὴ, δὲν εἶναι ἐν τούτοις ἢ ἡ συνέπεια, τὸ ἀπο-
τέλεσμα μακρᾶς σειρᾶς ἐτέρων μερικῶν λύσεων.
Ἡ ἱστορία τῆς ἐπιστήμης αὐτῶν ἀποδεικνύει εἰς
ἡμᾶς, ὅτι οὐχὶ ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἤρξαντο κατα-
πολεμοῦντες τὴν ζωὴν, ἀλλὰ πρὶν ἢ τὰ ζωϊκὰ
φαινόμενα ἀποχωρισθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐξε-
τασθῶσιν ἀκριβῶς καὶ αὐστηρῶς ἡ ζωὴ ἔθεωρεῖτο
ὑπ' αὐτῶν ὡς πηγάζουσα ἐκ τινος μοναδικῆς ду-
νάμεως. Κατόπιν ὅμως ἀνάλυσις ἐμβριθεστέρα
τῶν λειτουργιῶν τῆς τροφῆς, τῆς παραγωγῆς, τῆς
ἰναπύξεως, τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς κινήσεως,
ἀπέδειξεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὅτι ἐκάστη τῶν
λειτουργιῶν τούτων ἐστὶ τὸ προῖόν δυνάμεων
πολυαριθμῶν καὶ συμπλεγμένων.

Ἀδύνατον ἦθελεν εἶσθαι νὰ ὑποδείξωμεν ὅ-
ποσα δευτερεύοντα ζητήματα δεόν νὰ λύσωμεν
προτοῦ νὰ θέσωμεν ἐπὶ τοῦ τάπητος τὸ ζήτημα:
Τί ἐστὶ ζωὴ; Ὅα ἀρχεσθῶμεν ὅθεν, ὅπως διὰ τῆς
ἐξετάσεως σημείων τινῶν μόνον ὑποδείξωμεν ὅ-
πόσον ἡ μεταβατικὴ αὕτη πορεία ἐκ τοῦ ἀπλοῦ
εἰς τὸ πολλαπλοῦν ἐστὶ μακρὰ, ἐπίπονος καὶ πλή-
ρης δυσχερειῶν.

Ἐκ τῶν ἀπλουστέρων ὄντων τῶν ἐχόντων ζω-
ήν, ἦτοι ἐκ τῶν φυτῶν ἢ τῶν ζώων ἀρχόμενοι,

ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν, ὅτι ἐκεῖνο ὅπερ διακρί-
νει αὐτὰ ἐκ τῶν ἀνοργάνων σωμάτων εἶναι ἡ κα-
τασκευὴ αὐτῶν, ἣτις ἰδιάζει εἰς αὐτὰ καὶ τὴν κη-
λουμένον ὀργανικὴν κατάστασιν. Εἰς τί συνίσταται
ἡ κατάστασις αὕτη; Νῦν οὐδεμίαν ἀπάντησιν σα-

φῆ δυνάμεθα νὰ ἐξενέγκωμεν. Τοῦτο μόνον ἂν
μάθωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὅτι ἡ ἐνόργανος ὕλη
ἐστὶ τὸ ἀποτέλεσμα χημικῶν τινῶν συνθέσεων,
αἵτινες καθιστῶσιν αὐτὴν λίαν εὐμετάβλητον
διευκολύνουσαι οὕτω τὴν ἀκατάπαυστον τῶν με-

Ἡ Αἰτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας ΕΛΙΣΑΒΕΤ.

ρίων αὐτῆς ἀνανέωσιν, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν μετου-
σίωσιν τῆς τροφῆς εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ζώου καὶ
τὴν ἀλλοίωσιν τῆς οὐσίας τοῦ ζώου εἰς ἕτερα συ-
στατικά. Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ ὑπάρχειν εἶναι ἴ-
διος εἰς πᾶν ὅ,τι ζῆ, οὕτως ὥστε, ἡ χημεία πρὸ
πεντήκοντα ἔτι ἐτῶν ἀπεχώριζε διὰ τινος γρῆμ-

μῆς, τὰ ἐνόργανα σώματα τῶν ἀνοργάνων, ὑπο-
στηρίζουσα, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς, ἦν ἀπέδιδεν
εἰς ἀνωτέραν δυνάμιν, ἐστὶν ἀναγκαιοτάτη διὰ
τὴν παραγωγὴν τῶν ἐνοργάνων συνθέσεων. Ἐκ-
τοτε ὅμως μετεβλήθη ἡ γνώμη αὕτη τῶν χημι-
κῶν, οἵτινες ἀπέδειξαν δημιουργήσαντες οὐσίας

όμοιας πρὸς πολλὰς φυσικὰς καὶ ζωϊκὰς οὐσίας, ὡς π. χ. πρὸς τὰ οὖρα, τὴν ζάχαριν, τὸ οἰνόπνευμα καὶ τὸ λίπος. Ἀληθῶς, ὡς παρατηρεῖ ὁ κ. Μπουίλλιέρ: « αἱ συνθέσεις αὗται τῶν χημικῶν, καίτοι ὅμοιαι ὕλικῶς πρὸς τινὰς παραγωγὰς τῆς ζωῆς, πάντοτε θὰ στεροῦνται τῶν ἰδιοτήτων τῶν ὀργανικῶν σωμάτων, τῆς δυνάμεως τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς παραγωγῆς. » Ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι ἐκάστη ἀνακάλυψις τῆς χημίας περιορίζει τὸ στάδιον τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς, ἥτις ὀλονὲν ὑποχωροῦσα δὲν χρησιμεύει πλέον εἰ μὴ διὰ νὰ ἐξηγήσῃ ὅ,τι ἀδυνατεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἢ χημεία· οὕτως ἡ θέσις αὐτῆς καθίσταται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σφραλερά. Χωρὶς νὰ ἀντιλέξωμεν πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτας τῆς χημίας, ἴδωμεν ὅποια ζητήματα γεννῶνται ἐκ τῶν δημιουργιῶν τούτων αὐτῆς, πῶς δῆλα δὲ εἶναι δυνατὸν χημικὴ τις κατασκευὴ νὰ ἔχῃ ζωϊκὰς ἰδιότητας. Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα τοῦτο σήμερον μάλιστα εἶναι τὸ ἀντικείμενον σπουδαιοτάτων καὶ ζωηρῶν συζητήσεων. Ἐνῶ ὁ Χάεσκελ νομίζει, ὅτι ἐξηγεῖ τὰ πάντα διὰ τῶν mouères αὐτοῦ, εἶδους ὀργανικῆς ὕλης οὐχὶ ἐνοργάνου, ἐνῶ ὁ Χάρτιγκ παραδέχεται τὴν ὑπαρξίν ἐμμέσων σωμάτων μεταξὺ τῶν ἀνοργάνων καὶ τῶν ἐνοργάνων, ἄλλοι ἀπορρίπτουσιν ἐξ ὀλοκλήρου τὸς θεωρίας καὶ τὰ συμπεράσματα ταῦτα. Εὐρισκόμεθα ὅθεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπέναντι μυρίων δυσχερειῶν, καίτοι ἐξετάζοντες τὸ ζήτημα τῆς ζωῆς ὑπὸ τοὺς στοιχειωδέστερους ὅρους αὐτοῦ.

Ἡ κατάσταση αὕτη τῆς ὀργανώσεως τῶν ὄντων, ἥτις διὰ τῆς ἀσταθοῦς ἰσορροπίας τῶν συστατικῶν αὐτῆς στοιχείων, φύσει οὕτως ἐστὶν ἐρρυθμισμένη ὥστε τυγχάνει ἀρμόδιος πρὸς πᾶσαν μεταβολήν, πρὸς πᾶσαν ἀλλοίωσιν, πρὸς πᾶσαν ἀνανέωσιν τῶν μορίων ἐν γένει, εἶναι ὁ ἀπαραίτητος ὅρος τῆς ζωϊκῆς ταύτης λειτουργίας, ἥτις ὀνομάζεται: τροφή. Ἡ ἰδιότης αὕτη τῶν ζῶντων ὄντων, τοῦ τρέφεσθαι, εἶναι ἡ γενικωτέρα πάντων· αἱ ἄλλαι, ἄνευ ἐξαιρέσεως προϋποθέτουσιν αὐτήν· τούτέστιν, ἡ τροφή ἐστὶν ὁ ἀπαραίτητος ὅρος τῆς ὑπάρξεως τῶν ἄλλων ἰδιοτήτων τῶν ζῶντων, ἐνῶ οἱ μόνοι ὄροι οἱ ἀναγκαῖοι πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς ἰδιότητος ταύτης εἰσὶν ὄροι φυσικοὶ καὶ χημικοί. Ἄμ' ὡς ἡ ἰδιότης αὕτη παύσει ἐ-

νεργοῦσα, ἀπαται αἱ ἄλλαι ἰδιότητες τῆς ζωῆς ἐξαφανίζονται συγχρόνως. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι τὰ φαινόμενα τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς παραγωγῆς τροποποιεῖται ἀκαταπαύστως καθ' ὅσον τροποποιεῖται ἡ τροφή, ὅτι ἡ συστολὴ τῶν μυῶν καὶ ἡ αἰσθητικὴ αὐτῆ ἀκόμη ὑπόκειται εἰς τὰς τροποποιήσεις τῆς τροφῆς. Ἐκεῖνοι ἐν τούτοις, ὅστινες ἐξετάζουσι τὸ πρόβλημα ὑπὸ τὴν γενικὴν αὐτοῦ ἐποψίν παρατρέχουσι καὶ λησμονοῦσι τὴν σπουδαιότητα τῶν λειτουργιῶν τούτων. Ἀποδείξαι δὲ, ὅτι πάντες ὅσοι ἐμελέτησαν μεταφυσικῶς τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς εἶχον ὑπ' ὄψιν τῶν, ὡς φαίνεται, μόνον τὰ ζῶα, καὶ μάλιστα τὰ ἐντελέστερα μεταξὺ αὐτῶν, ὡς καὶ τὸν ἄνθρωπον.

Δὲν βλέπω ἐὰν ὁ κ. Μπουίλλιέρ ὁμιλεῖ περὶ τῶν φυτῶν. Τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς δὲν ἐν τούτοις νὰ περιλαβάνῃ ἐν ταῖς ὑποθέσεσιν αὐτοῦ τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς τῶν φυτῶν (τροφήν, ἀνάπτυξιν, παραγωγὴν) ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς τῶν ζῶων: τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον αὕτη, καίτοι πόλλω ὑπερτέρα τῆς τῶν φυτῶν, στηρίζεται οὐχ ἥττον ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν. (1) Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἐξετάσαντες τὴν ζωὴν τῶν φυτῶν ἐξηγήσαμεν, ἂν οὐχὶ τὸ ὄλον οὐχ ἥττον, τὸ μεγαλειότερον μέρος τοῦ τεθέντος προβλήματος. Ἡ μέθοδος ὅμως, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ ἐξετάζειν ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ τὸ ζήτημα: τί ἐστὶ ζωὴ; παραλείπει μοιραίως πολλὰ σπουδαῖα μέρη τοῦ ζητήματος ἢ

(1) Ὅπως κατανοήσωμεν καλῶς πῶς ἡ ζωὴ τῶν ζῶων φαίνεται οὕσα οἰονεὶ συνέχεια τῆς τῶν φυτῶν, ἀρκεῖ ὅπως ποιήσωμεν τὴν ἀκόλουθον παρατήρησιν: αἱ ἴνες τῶν μυῶν καὶ τὰ νεῦρα ἐπὶ τινὰ χρόνον φαίνονται, ὅτι δὲν ἔχουσι τὴν ἰδιότητα ἐκείνην, ἥτις ἰδιάζει αὐτοῖς [τρέφονται καὶ ἀναπτύσσονται πρὶν ἢ ἀποκτήσωσιν αἱ μὲν τὴν δύναμιν τοῦ συστέλλεσθαι, τὰ δὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἐνεργεῖν ὡς νευρικὸν σύστημα. Ἐνὶ λόγῳ, δεόν ὅπως διέλθωσι περίοδον καθαρῶς φυτικὴν πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς τὴν περίοδον τὴν ζωϊκὴν. Ὡσαύτως δὲ κατὰ τινὰς νοσεράς καταστάσεις τὸ νευρικὸν σύστημα ὡς καὶ τὸ τῶν μυῶν δύναται νὰ ἀπολέσῃ τὰς χαρακτηριστικὰς αὐτῶν ἰδιότητας, χωρὶς οὐδόλως νὰ παύσωσιν αὐξάνοντα καὶ μάλιστα πληθυνόμενα.

καὶ δὲν ἐξετάζει αὐτὰ ὡς δεῖ κατὰ τὴν σχετικὴν αὐτῶν σπουδαιότητα.

Ἐὰν τῶρα ἐπιχειρήσωμεν νὰ ἐξετάσωμεν τί θετικὸν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν περὶ τροφῆς, θέλωμεν ἰδεῖ, ὅτι ἡ γενικὴ ἐξήγησις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ πρὶν ἢ πλῆθος δευτερευόντων ἐξηγήσεων ἐκ προτέρων τεθῶσιν. Ἐν ἄλλαις λέξεσι δὲν δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ἀκριβῆ καὶ σαφῆ ἰδέαν περὶ τροφῆς πρὶν ἢ γνωρίσωμεν τὸν μηχανισμόν αὐτῆς, δῆλα δὲ, τὸν τρόπον τῆς μετουσιώσεως τῆς τροφῆς εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ζώου καὶ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς οὐσίας τοῦ ζώου εἰς ἕτερα συστατικά. Ἐποθέσωμεν, ὅτι ἐλύσαμεν τὰ ζητήματα ταῦτα—καίτοι πολὺ ἀπέχουμεν.— Εὐθὺς εὐρισκόμεθα ἀπέναντι ἐτέρου ζητήματος: τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς παραγωγῆς τῶν ζῶντων ὄντων. Ἡ ἐμβρυολογία εἶναι ἐπιστήμη νεωτάτη καὶ δὲν δύναται νὰ ἀποφανθῇ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Καὶ ἐν τούτοις ἀνάγκη νὰ γνωρίσωμεν πρῶτον μετ' ἀκριβείας τὸ ζήτημα τοῦτο, ὅπερ οἱ φυσικοὶ καὶ χημικοὶ νόμοι ἀδυνατοῦσι νὰ ἐξηγήσωσιν, ὅπως δυνηθῶμεν εἶτα νὰ ἐξηγήσωμεν κατὰ τρόπον πλήρη καὶ ἀκριβῆ καὶ γνωρίσωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς ζωῆς.

Ἐν ὅσῳ προχωροῦμεν ἐκ τῶν ἀπλῶν εἰς τὰ πολλαπλᾶ βλέπομεν ὅτι ὀλονὲν προστιθέμεθα δυσκολίας ἐπὶ δυσκολιῶν. Καὶ ἐν τούτοις δὲν ἐξήλομεν εἰσέτι ἐκ τῆς ζωῆς τῶν φυτῶν! Ἐὰν ὅλα τὰ ζητήματα τὰ ὅποια προϋθάλομεν ἦσαν λελυμένα, τοῦτο μόνον ἦθελον μᾶς ἀποδείξει: πῶς ζῆ ἐν φυτόν. Περιττὸν ὅλως ἦθελον εἶσθαι νὰ ὑποδείξωμεν, ὅτι εἰσερχόμενοι εἰς τὴν μελέτην τῆς ζωῆς τῶν ζῶων, θέλωμεν εὐρεθῆ ἀπέναντι νέων προβλημάτων. Ἐκ τῶν δύο ἰδιοτήτων αἵτινες χαρακτηρίζουσιν αὐτήν, ἡ μία, ἡ συστολὴ τῶν μυῶν, δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὴ ἢ δὲ ἕτερα, ἡ νευρικὴ δύναμις, μόλις εἶναι γνωστὴ καὶ τοῦτο μάλιστα ἐὰν ἀφήσωμεν κατὰ μέρος πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὴν ψυχολογίαν περιοριζόμενοι ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μελέτην τῆς ὕλης.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων, λίαν βραχέως ἄλλως τε, δυνάμεθα κάλλιστα νὰ ἐννοήσωμεν, ὅποιαν σειρὰν ζητημάτων δεόν νὰ λύσωμεν πρὶν ἢ ἐρωτήσωμεν ὀριστικῶς: τί ἐστὶ ζωὴ; Ἀλλως διατρέχουμεν τὸν κίνδυνον νὰ παραδεχθῶμεν τὴν

ἐνόητα ἐν προβλήματι συμπεπλεγμένῳ καὶ πολλαπλῷ. Ἐπὶ τὴν ἐποψίν δὲ ταύτην συγκρίνοντες τοὺς μεταφυσικοὺς πρὸς τοὺς φυσιολόγους βλέπομεν, ὅτι οἱ μὲν ἐξετάζοντες τὸ ζήτημα γενικῶς ἐμβλέπουσι πρὸ παντὸς τὴν ἐνόητα ἐν τῇ ζωῇ, οἱ δὲ ἐξετάζοντες αὐτὸ μερικῶς ἐμβλέπουσι πρῶτιστα τὴν πολλαπλότητα. Οἱ φυσιολόγοι, καίτοι ἀμφισβητήσιμοί εἰσιν οἱ συλλογισμοὶ αὐτῶν, ἔχουσι τὸ πλεονέκτημα, ὅτι βασίζονται ἐπὶ τῆς πείρας. Δὲν ἐκθέτουσιν ἡμῖν μόνον ἀπλᾶς θεωρίας, ἀλλ' ἀποδεικνύουσιν ἡμῖν σαφῶς πῶς ζῆ ἕκαστον ὄργανον, ἐν ἐκάστῳ ὄργανῳ ἕκαστος ἴστος, ἐν ἐκάστῳ ἴστῳ ἕκαστον ἀνατομικὸν στοιχείον. Ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἕκαστον ἀνατομικὸν στοιχείον ἔχει ζωὴν οὐδόλως φανταστικὴν, ὅτι τρέφεται, μετουσιεῖ τὰς ὕλας αὐτοῦ καὶ πολλαπλασιάζεται. Ὡσαύτως ἡ πολλαπλότης κατὰ τὸν θάνατον ὑπάρχει δι' αὐτοὺς τρανῆ ἀπόδειξις τῆς πολλαπλότητος ἐν τῇ ζωῇ. Οὕτως ἐν ᾧ ὁ κ. Μπουίλλιέρ, ὅπως καθιερώσῃ τὴν ἐνόητα ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ζωῆς, λέγει,—« Πῶς ἐγκτεῖται ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ πρὸ μικροῦ ὑπὸ τῆς ζωῆς ἐγκτελεθέντος πτώματος καὶ τοῦ ζῶντος ἐπὶ ζώου; Οὐδὲν μετεβλήθη ἐν τῇ ὕλῃ τοῦ πτώματος, οὐδὲ κατὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς ὅρους. Ἐν τούτοις ἡ ζωὴ ἐξέλιπεν. Ἡ ζωὴ λοιπὸν εἶναι πρᾶγμα ὅλως διάφορον τῶν ὀργάνων τούτων, ἅπερ εἰσὶν ἐπιθεβαιοῦσι καὶ ἀποδεικνύουσι τὸ μικροσκοπεῖον καὶ αἱ χημικαὶ ἀλλοιώσεις, ὅτι δὲν μετεβλήθη τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ζῶντος ὄντος, ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικὸν, ὅτι ὑπάρχουσι θάνατοι καὶ οὐχὶ θάνατος.

(ἀκολουθεῖ.)

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

Η ΤΡΑΠΕΖΑ « ΚΡΕΔΗ ΛΥΦΑΙ »

Μεγάλῃ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐπικρατεῖ θλίψις καὶ βαρυθυμία ἐπὶ τὸ ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐκκενοῦται τῶν μεγάλων αὐτῆς κεφαλαίουχων, πέν-

των τῶν ἐμπορικῶν καὶ τραπεζιτικῶν οἰκῶν καταλειπόντων τὴν Ἀγορὰν μας καὶ ἐπιζητούντων ἀλλαγῆν ἐυφρότερον εἰς τὰς κερδοσκοπικὰς αὐτῶν ἐπιχειρήσεις. Ἐν τούτοις ἡμεῖς τὴν ἀθυμίαν αὐτῶν οὐδὲν ὀφθαλμῶς συμμερίζομεθα, πρὸς δὲ οὐδὲν ὀφθαλμῶς συμφωνοῦμεν μετ' αὐτῶν, ὅτι μαρτυρῶν καὶ ἐρημία ἀναμένουσι τὴν ἀγορὰν μας. Οὐχὶ ἀπόδειξις δὲ ὅτι, καίτοι πολλοὶ τῶν μεγάλων ἐμπορικῶν οἰκῶν ἐγκαταλείπουσι τὴν πόλιν ταύτην ἐπιζητούντες πλείονα καὶ ἀφθονώτερα κέρδη, ἐν τούτοις ἕτεροι ἀντικαθιστῶσιν αὐτοὺς, ὅτινες ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς καὶ καλλιτέρους ἴσως διὰ τὸν λαὸν ὄρους, ὑπισχοῦνται οὐχὶ ἐπισπῶρουσιν ἐπὶ ταύτῃ καὶ συγκέντρωσιν τοῦ δημοσίου πλοῦτου ἀλλὰ καλὴν καὶ ἐπωφελεῖ τῷ τόπῳ διαχείρησιν τοῦ χρήματος τῆς χώρας καὶ τοῦ ὄρφανου.

Πλείστ' ὅσαι καθ' ἑκάστην καὶ κυρίως κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας, λαμβάνουσι χώραν μεταβολαί ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ Γαλατᾶ. Ἄλλοι μὲν διαλύουσι τοὺς οἴκους αὐτῶν ἐπὶ λόγῳ ἀπραξίας, ἄλλοι δὲ εὐρίσκοντες κενὸν τὸ στάδιον ρίπτονται ἐν τῷ ἄγῳ προσιωνίζοντες μεγάλα κέρδη. Οὗτοι ὅμως, οὐκ οἶδαμεν πῶς, μένουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀπαρτήρητοι.

Οὕτω καὶ μεταξὺ τῶν Τραπεζῶν τοῦ Γαλατᾶ πολλαὶ τροποποιήσεις λαμβάνουσι χώραν καθ' ἑκάστην. Ἀφίνοντες δὲ ἐς ἄλλοτε ὅπως ἐκθέσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας τὴν ἐν γένει οικονομολογικὴν κίνησιν τῶν τραπεζῶν ἡμῶν, περιορίζομεθα σήμερον εἰδικῶς εἰς τὴν ἐν τῇ τραπεζῇ «*ΚΡΕΔΗ ΛΥΩΝΑΙ*» λαβοῦσαν χώραν σπουδαίαν μεταβολὴν.

Τὸ τραπεζιτικὸν τοῦτο κατὰσταμα ὅπερ ἀνεκαθεν εὐδοκίμως ἐν τῇ πόλει ἡμῶν λειτουργεῖ, ὡς γνωστὸν, ἐστὶ κλάδος τῆς μεγάλης ἐν Γαλλίᾳ τραπεζῆς «*Κρεδή Λυωναί*», ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα δὲ ἰδούσεως αὐτοῦ ὑπήγετο εἰς τὴν κεντρικὴν ἐν Γαλλίᾳ διευθυνσιν καὶ εἰς αὐτὴν ἀμέσως ὁ ἐν ταῦθα διευθυντὴς ἐδίδω λόγον καὶ εὐθύνας τῶν πράξεών του. Νῦν ὅμως σπουδαία ἐγένετο μεταβολή: Ἡ κεντρικὴ διεύθυνσις νομίσαμεν συμπεριφέρειν τὴν συγκέντρωσιν τῆς ἐνεργείας τῶν ἐν Ἀνατολῇ ὑποκαταστημάτων τῆς, ἀνέθετο τὴν ἀνωτάτην ἐποπτεῖαν τοῦ ἐνταῦθα ὑποκαταστήματος εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοιούτου. Οὕτω δὲ τοῦ λοιποῦ τὸ ἐνταῦθα ὑποκαταστήμαθ' ἀπάγετε ἀμέσως εἰς τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ὁ νέος δὲ διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοιούτου ὑποκαταστήματος διεθλὼν ἐντεῦθεν καὶ ἐξετάσας ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν κατάστασιν τοῦ κατὰσταμάτος ἔκρινε καλὸν ὅπως διορίσῃ ὡς διευθυντὴν αὐτοῦ τὸν γνωστὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁ-

μογενῆ μας κ. **Α. ΤΙΒΕΡΙΟΝ**, ἀντικαθιστῶντα τὸν τῶνος τοιοῦτον κ. **Franco**, παραιτηθέντα.

Ὁ κ. **Α. Τιβέριος** ἐργασθεὶς ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ ζήλου καὶ τιμιότητος ἐν τῷ ὑποκαταστήματι τῆς τραπεζῆς ταύτης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ὡς ἀνώτερος ὑπάλληλος ἐν αὐτῷ διακριθεὶς ἐπὶ ἰκανότητι καὶ γνώσεσιν εὐρείαις ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ τοῦ Ἐμπορίου, ἐξετιμήθη δεόντος ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων του καὶ νῦν διορίζεται διευθυντὴς τοῦ ἐνταῦθα «*Κρεδή Λυωναί*» ἀντικαθιστῶν **Γάλλον** ἰκανὸν οὐχ ἥττον, τοῦθ' ὅπερ μέγα ἐστὶ τεκμήριον ἐκτιμήσεως καὶ ὑπολήψεως.

Ἰδοὺ λοιπὸν πῶς ἐκτιμᾶται καὶ ἀνταμοίβεται ἡ ἰκανότης ἀνεξαιρέτως θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικότητος. Ὁ κ. **Α. Τιβέριος**, ὅστις ἐστὶ γνωστὸς παρὰ τῷ ἡμετέρῳ ἐνταῦθα οικονομολογικῷ κόσμῳ, πολλὰ ὑπισχνεῖται, καὶ πολλὰ ἀναμένει παρ' αὐτοῦ τὸ Ἐμπόριον τῆς πόλεώς μας. Δὲν ἀμφιβάλωμεν δὲ ὅτι θέλει ἀναπτύξει πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ὅπως εὐρύνη τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν τοῦ ὑποκαταστήματος τούτου, ὅπως δώσῃ ὠθησὶν τινα εἰς τὸ ἐνταῦθα Ἐμπόριον.

Νέα λοιπὸν ἐποχὴ ἄρχεται διὰ τὸν ἐν **Κων]** πόλει ὑποκατάσταμα τοῦτο τοῦ «*Κρεδή Λυωναί*». Οἱ δὲ ὄροι ὑπ' οὓς ἀνακαινίζεται αὕτη παρέχουσι μεγάλα ἐχέγγυα ἀκριβοῦς καὶ ἐπωφελοῦς διαχειρήσεως. Ὡστε πᾶς τις μετὰ θάρρους καὶ πεποιθήσεως δύναται νὰ παραδώσῃ τὸ χρῆμα αὐτοῦ εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ κατὰσταμάτος τούτου, ὅπερ ἐστὶν ἐν τῶν ὀλιγίστων τραπεζιτικῶν καταστημάτων, οὗτινος αἱ ἐργασίαι διεξάγονται μετὰ τάξεως καὶ ἀκριθείας, καθὼ ἐμμοιροῦν λίαν ἐπιδεξίαν ὑπαλλήλων. Τοῦτο δὲ λέγομεν, διότι ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίζομεν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν καὶ μάλιστα τὸν κ. Ἀλκιβιάδην **Γοργύλην**, νέον πεπρωκισμένον διὰ πολλῶν προτερημάτων καὶ ἀπὸ πολλῶν ἡῶν ἔτων ἐργαζόμενον ἐν τῇ τραπεζῇ ταύτῃ.

Συγχαίροντες δ' ἐν τέλει τῇ τε κεντρικῇ διεύθυνσει τῆς τραπεζῆς ταύτης ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ αὐτῆς ἐκλογῇ ὡς καὶ τοῖς συναλλαττομένοις τῷ κατὰσταμάτι τούτῳ ἐμπόροις ἐπὶ τῇ ἀποκτήσει τοιοῦτου πολυτίμου διευθυντοῦ ἐν τῷ ὑποκαταστήματι τούτῳ, εὐχόμεθα τῷ κ. **Α. Τιβερίῳ** πρόοδον ἀπόσκοπτον καὶ ἐπιτυχίαν πλήρη ἐν τοῖς οικονομολογικοῖς αὐτοῦ σχεδίοις.

ΟΙ ΔΥΟ ΑΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΕΦΕ'ΟΥ

(Χαρακτήρ Σχολαστικῶν).

Περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐξῆ ἐν Ἐφέσῳ Ἀγασίας τις, ὃν οἱ δάφναι τοῦ Ἀριστοτέλους οὐδὲ στιγμὴν ἀφίνον νὰ κλημῆθῃ. Ἦθελε τὰ πάντα νὰ μάθῃ, τὰ πάντα νὰ γνωρίσῃ, περὶ πάντων νὰ ὀμιλῆ, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ νὰ δεξασθῆ, ὡς αὐτός, διὰ τῶν συγγραμμάτων του. Δυστυχῶς οἱ θεοὶ ὑπήρξαν πάντοτε φριδῶλοι περὶ τὴν ἀπονομὴν τῶν πολυτιμωτέρων αὐτῶν δώρων. Ἡ ἐπιστῆμη δὲ δὲν ἐπλουτίσθη δις κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα ὑπὸ πνεύματος τοιοῦτου, ὡς τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους. Ὡς μεταξὺ τῶν στρατηγῶν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου οὐδεὶς εὐρέθῃ ἰκανός, ὅπως βραστάσῃ τὸ βαρὺ φορτίον, ὅπερ ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ ἐκληροδότησεν αὐτοῖς, οὕτω καὶ οἱ διάδοχοι τοῦ Ἀριστοτέλους ἠναγκασθησαν, συναισθανόμενοι τὴν ἀδυναμίαν των, ὅπως διανεμηθῶσι τὸ ἀπέραντον βασιλεῖον, ὅπερ ὁ διδάσκαλος ἐκληροδότησεν αὐτοῖς. Ὁ Ἀγασίας λοιπὸν ἀφίνων κατὰ μέρος δι' ἄλλους τὴν μελέτην τῶν μεταφυσικῶν θεωριῶν τοῦ διδασκάλου, τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν γραμμάτων, ἐπεδόθη ἄνευ τῆς συμβουλῆς καὶ συγκαταθέσεως οὐδενὸς εἰς τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας τῶν ζώων.

Πλούσιος ὢν, ἠδύνατο εὐκόλως νὰ προμηθεύητε πάντα τὰ χειρόγραφα, ἅτινα ἐπραγματεύοντο τὴν ἱστορίαν τῶν ζώων. Πάντοτε δὲ μεγαλοπρεπῶς ὑπεδέχετο καὶ ἐφιλοξένοι πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς περιηγητάς, Ἕλληνας τε καὶ βαρβάρους οἵτινες ἤρχοντο ἐκ τῶν περάτων τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου ὅπως ἐπισκεφθῶσι τὴν Ἐφεσον, καὶ ἠκροάζετο μετὰ προσοχῆς παρ' αὐτῶν πᾶν ὅ,τι εἶχον ἰδεῖ, πᾶν ὅ,τι εἶχον ἀκούσει, πᾶν ὅ,τι εἶχον γινώσκον, πᾶν ὅ,τι τέλος ἐφρανόζοντο περὶ τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν ξένων ζώων. Τότε δὲ μόνον δὲν ὑπεδέχετο τοὺς περιηγητάς τούτους, ὅτε εὐρίσκετο ἀπῆσυχολημένος εἰς τὴν μελέτην σπουδαίου τινος χειρογράφου. Ἀνεγίνωσκε καὶ ἐν τῇ κλίνῃ του, καὶ ἐπὶ τῆς τραπεζῆς, καὶ ἐν τῷ λουτρῷ καὶ ἐν τῷ περιπάτῳ, πάντοτε συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν δούλων καὶ τῶν γραμματέων αὐτοῦ

εἰς οὓς ὑπηγόρευε τὰς σημειώσεις, ἃς ἐσύναξε περὶ τῶν διαφόρων ζώων. Ἡ καρδία του ἐνεπληροῦτο χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας, παρατηροῦντος ὅτι αἱ σημειώσεις του ἐπολλαπλασιάζοντο καὶ εἶχον ὑπερβῆ κατὰ πολὺ τὰ ἐπιστημονικὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους κατ' ὄγκον.

— Εἶναι πολὺ πιθανόν, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, νὰ ῥῆμαι σήμερον ὁ μόνος καθ' ὄλον τὸν κόσμον, ὅστις γνωρίζω κατὰ βάθος τὴν ἱστορίαν τῶν ζώων.

Περὶ Ἀλέκτορος παρ. χ. εἶχεν ἀνακαλύψει πράγματα τοσοῦτο περίεργα, ὅστε δὲν συγκατένευσεν οὔτε ἀντὶ ἑκατὸν ταλάντων νὰ πωλήσῃ τὸ κιβώτιον ἐν ᾧ ἐφύλασσε τὰς «*Σημειώσεις περὶ τῶν ἡθῶν τοῦ Ἀλέκτορος.*»

— Ὁ Ἀλέκτωρ, ἔλεγε ἡμέραν τινα κατὰ τὴν χειρογράφον του, ἔχει τὴν ἰδιότητα, ὅταν τὸν παρατηρῆ τις κατὰ πρόσωπον, νὰ ταρασσεται, ν' ἀνορθῶ τὰ πτερά του, νὰ ὀρχᾶται, ὡσεὶ καταλαμβάνόμενος ὑπὸ αἰφνητοῦ τινος πάθους, καὶ ὅταν ἐξακολουθῆ τις νὰ τὸν παρατηρῆ πίπτει κατὰ γῆς ὡσεὶ λειπίθυμος.

Ἡ μικρὰ θυγάτηρ τοῦ Ἀγασίου ἀκούσασα τοὺς λόγους τούτους τοῦ πατρὸς τῆς, ἔσπευσεν ἀμέσως ὅπως ἐπωφελεθῆ αὐτῶν. Ὁ φυσιολόγος μας ἐξηκολούθει νὰ ὑπὸ ὑπερβολῇ μετ' ἐξέψεως καὶ νὰ ἀναπτύσῃ τὰς θεωρίας του, οἱ δὲ γραμματεῖς μετὰ ταχύτητος ἔγραφον μήτοι τοῖς διαφύγη τι. Αἴφνης ἀκούονται διαπεραστικαὶ φωναί, ἐξερχόμεναι ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλῆς καὶ ἀμέσως τὸ μικρὸν θυγάτριον τοῦ διδασκάλου εἰσέρχεται ἐν τῷ σπουδαττηρίῳ ἀκολουθούμενον ὑπὸ τῆς τροφῆς, ἥτις ματαίως προσεπάθει, ὅπως τὸ ἐμποδίσῃ. Μόλις ἠδυνήθησαν νὰ ἐνοηθῶσιν ὡς ἐκ τῶν συγκεχυμένων φωνῶν ταῦ παιδὸς τὰ ἐξῆς:

— Ὁ Πετεινὸς δὲν ἐταράχθη. . . δὲν ἐφοῦσκατε τὰ πτερά του, δὲν ἐπέσε κατὰ γῆς.

Ὁ Ἀγασίας ἔμεινεν ἀναυδος ἐπὶ τινὰς στιγμὰς παρατηρῶν μετ' ἐκπλήξεως τὸ παιδίον, ἐνῶ οἱ γραμματεῖς του ἐγέλων καθ' ἑαυτούς.

— Τροφός! ἀνεκράξε τέλος μὲ ὕψος ἀπότομον διὰτὶ ἀφίνεις τὸ μικρὸν τοῦτο παιδίον νὰ μάς ἀνησυχῆ ἐν τῷ μέσῳ τῶν σπουδαίων καὶ σοφῶν ἡμῶν μελετῶν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν Ἀλέκτορα, προσέληκε στραφεῖς πρὸς τοὺς γραμματεῖς, διὰτὶ ἀπαιτεῖται νὰ ταραχθῆ ἐνώπιον τῶν βλεμμάτων

του μικροῦ τούτου παιδός. Τό κείμενον λέγει καθαρώς: « Ἐάν τις παρατηρήσῃ κατὰ πρόσωπον τὸν Ἀλέκτορα . . . » Γνωρίζετε δὲ πολὺ καλὰ ὅτι τὸ παιδίον τούτο δὲν εἶναι τις.

Οἱ γραμματεῖς ἔκυψαν τὴν κεφαλὴν, χωρὶς οὐδεμίαν νὰ δώσωσιν ἀπάντησιν εἰς τὸν Κύριόν των. Ὁ Ἀγασίας ἦτο ὁ διδάσκαλος αὐτῶν καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχῃ ἄδικον. Ἐν τούτοις κύριός τις μᾶλλον τολμηρὸς τῶν ἄλλων, ἐπρότεινε ὅπως ὁ διδάσκαλος ἀποδείξῃ πειραματικῶς τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Τὴν πρότασιν ἐποίησατο ὁ γραμματεὺς οὗτος οὐχὶ κινούμενος ἐξ ἔρωτος πρὸς τὸ εἰδέναι· διότι οἱ γραμματεῖς, ἢ μᾶλλον οἱ δοῦλοι οὗτοι τοῦ Ἀγασίου ὠμοῖαζον πρὸς παιδία· πάντοτε περιορισμένοι ὄντες μετὰ τοῦ διδασκάλου ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ, οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν δυνάμενοι ὅπως ἀναπαυθῶσιν, ἐδράττοντο πάσης περιστάσεως μετὰ μεγίστης προθυμίας, ὅπως ψυχαγωγηθῶσιν ὀλίγον.

Ὁ Ἀγασίας ἐπὶ τῇ προτάσει ταύτῃ δυσηρεστήθη ὀλίγον, ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπέδειξε τὴν δυσαρέσκειάν του. ἤρμωζεν εἰς τὴν θέσιν του νὰ ἀνεχθῆ τὴν πρόσκλησιν ἐνὸς δούλου; ἤξιζε τὸν κόπον, χάριν τοσοῦτο μηδαμινοῦ πράγματος, νὰ διαταράξῃ τὰς ἐμβριθεῖς μελέτας του; Τίς ἢ αἰτία νὰ καταβῆ εἰς τὸ ὀπισθαύλιον ὅπως ἀποδείξῃ γεγονός, ὅπερ δι' αὐτὸν οὐδεμίαν ἐπεδέχτο ἀμφιβολίαν, καθότι ἦτο γεγραμμένον ἐπὶ τοῦ χάρτου;

Ἐν τούτοις ἀπεφάσισε, δὲν γνωρίζω πῶς, νὰ καταβῆ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν γραμματέων. Πάντες ἐξεπλάγησαν ἐπὶ τούτῳ, ὅτι ὁ διδάσκαλος κατέβη αὐτοπροσώπως εἰς τὸν ὀρνιθῶνα, διότι αἱ συνεχεῖς μελέται του κατεδίκαζον αὐτὸν εἰς αἰώνιον κάθειρξιν, οὕτως ὥστε οὐδὲ τὰ διαμερίσματα τῆς μεγάλης καὶ ἀπεράντου οἰκίας του ἐγνώριζεν· ὅτε ὠδηγήθη εἰς τὸν ὀρνιθῶνα καὶ εὐρέθη ἀπέναντι τῶν παντὸς εἵδους πτηνῶν του, ἅτινα ἐπλήρουν τὴν αὐλήν, ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἐδειλίασε καὶ ἐρυθρίασέ μάλιστα· τέλος στρέψας τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς ἕνα τῶν δούλων τῷ λέγει:

— Φίλε μου, ποῖον ἐκ τῶν πτηνῶν τούτων εἶναι ἀλέκτωρ; Ἐπὶ στιγμὴν ἐπεκράτησεν ἄκρα σιγή, προκληθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀπειρίας ἣν ἐπε-

δείξατο ὁ διδάσκαλος. Οἱ δοῦλοι καὶ οἱ γραμματεῖς παρετήρουν ἀλλήλους ὑπομεριδιῶντες καὶ σίρνευε χλευάζοντες τὸν διδάσκαλον ἐπὶ τῇ ἀγνοίᾳ του. Ὁ ἐπιστάτης δὲ τῆς αὐλῆς ἔρριψε σαρδώνιον γέλωτα καθ' ὅσον μάλιστα ἦτο ἄνθρωπος ἀγροϊκὸς καὶ ἀπλοϊκός. Εἷς τότε τῶν συντρόφων του τῷ ἐπάτησε τὸν πόδα, ὅπως ἀναγκάσῃ αὐτὸν νὰ σιωπήσῃ. Τέλος πάντων κατώρθωσαν νὰ συλλάθωσιν ἕνα ἀλέκτορα ἐν τῷ μέσῳ τῶν τρομερῶν φωνῶν τῶν ὀρνιθῶν καὶ τῶν χηνῶν. Ἀλλ' ὁ αἰγμάλωτισθεὶς ἀλέκτωρ μᾶλλον ἄγριος καὶ θηριώδης νενικημένου Σκύθου παντὶ σθένει προσεπάθει ὅπως ἀπαλλαγῆ, μανιωδῶς ἐκίνει τὴν κεφαλὴν καὶ ὅτε μὲν διὰ τοῦ ἐνός, ὅτε δὲ διὰ τοῦ ἑτέρου ὀφθαλμοῦ, οὐδέποτε ὅμως καὶ διὰ τῶν δύο ὁμοῦ, παρετῆρει τὸν ἐκπληκτὸν γενόμενον κύριον αὐτοῦ μὲ ὑφὸς περιφρονητικόν, ἀπειλητικόν καὶ χλευαστικόν. Τὸ πείραμα οὕτως ἀπέτυχεν. Ἀλλὰ . . . ὁ ἀλέκτωρ δὲν συγκάτενευσε πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ!

Ὅπως καὶ ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἡ ὁσμὴ τῆς κόπρου, αἱ φωναὶ τῶν ἐξαγριωθέντων πτηνῶν, τὸ ὑποπτον μείδιωμα τῶν δούλων, ὅλα ὁμοῦ ἐν γένει δυσηρέστησαν τὸν Ἀγασίαν, ὅστις ὠκίσθη ὅτι οὐδέποτε πλέον θὰ κάμῃ πειράματα καὶ ἀπεφάσισεν ὅπως μὴ καταβῆ ποτὲ πλέον εἰς τὸν ὀρνιθῶνα καὶ οὐδέποτε ἀφήσῃ ἐκ τῶν χειρῶν του τὰ βιβλία καὶ τὰ χειρόγραφα.

Μετὰ ταῦτα συνέταξεν ὀγκωδεστάτην πραγματείαν περὶ ζώων, ἐξ ἧς λέγεται ὅτι ὁ Πλίνιος, ὁ διάσημος φυσιολόγος, ἠρύσθη πολλὰς εἰδήσεις.

Μετὰ τριακόσια περίπου ἔτη ἀνεφάνη ἐν Ἐφέσῳ ἕτερος Ἀγασίας γόνος τῆς αὐτῆς οἰκογενείας καὶ τὰς αὐτὰς ἔχων ἀρχὰς οἶας ὁ προπάτωρ αὐτοῦ. Τὸ κήρυγμα τοῦ Ἐθαγγελίου ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου βαθεῶς εἶχε συγκινήσει τὴν ἀγάθην καὶ φιλάνθρωπον αὐτοῦ καρδίαν. Ὅθεν ἀμέσως ἠπάτηθη τὸν χριστιανισμὸν μετὰ τῆς οἰκογενείας. Αἱ δάρναι τοῦ προπάτορός του δὲν ἄφινον πάλιν αὐτὸν ὅπως ἐπὶ στιγμὴν ἠσυχάσθῃ. Ὡς καλὸς χριστιανὸς καὶ νεοφώτιστος μάλιστα περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην. Σοφὸς ὢν, ἔστω καὶ κατὰ φαντασίαν, μανιωδῶς ἐπεθύμει τὴν ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν δόξαν. Ὅπως συμβιβάσῃ λοιπὸν τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ

τάσεις ἀπεφάσισεν ὅπως μελετήσῃ καὶ ἀνακαλύψῃ διὰ τῶν ἐμβριθῶν αὐτοῦ σπουδῶν καὶ ἐρευνητῶν μέσα καὶ τρόπους, ὅπως καταστήσῃ εὐτυχῆ ἅπαντα τὸν κόσμον. Πρὸ παντὸς δὲ ἐσπούδαζε τὴν τῶν δυνάταί τις νὰ ἐξαλείψῃ τελείως τὴν πτωχείαν. Αἱ μελέται καὶ αἱ ἔρευναι αὐτοῦ ἀπερρόφων ὄλον αὐτοῦ τὸν χρόνον· διότι ἐκ χριστιανῆς ὁρμώμενος ἀγάπης καὶ ἰσότητος ἀπελευθέρωσεν ἅπαντας αὐτοῦ τοὺς δούλους, οἵτινες τῷ ἐχρησίμευον ὡς ἀντιγραφεῖς. Πρὸς τούτοις δὲ διεμοίρασεν εἰς αὐτοὺς μέγα μέρος τῆς περιουσίας του, ὅπως ἀπελευθερωθέντες διάγῃσι βίον τίμιον καὶ ἐνάρετον. Ἐνα μόνον εἶχε γραμματέα, ὅστις μόλις ἐπῆρκει εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἀντιγραφὴν τῶν χειρογράφων του. Ἐξήτει μετὰ τῶν σαυτῆς ἐπιμονῆς καὶ ἐνδελεχείας νὰ μάθῃ τί ἐστὶ πτωχεῖα καθ' ἑαυτὴν καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῆς ὥστε δὲν τῷ ἔμενε οὐδὲ στιγμὴ ὅπως ἴδῃ διὰ τῶν ἰδίων του ὀφθαλμῶν καὶ γνωρίσῃ ἐκ πείρας τί ἐστὶ πτωχός.

Ὅτε σπανιότατα ἐξήρξετο εἰς περίπατον, σύννους καὶ σκεπτικὸς περιδιαβάζων, ἀπήντα πηλάκις καθ' ὁδὸν ἀνθρώπους ἡμιγυμνοὺς χεῖρα ἱκετευτικῆν πρὸς αὐτὸν τείνοντες. Παρετῆρει αὐτοὺς μετ' ἀπορίας. Ἐξελάμβανεν αὐτοὺς ὡς στωϊκοὺς ἢ κυνικοὺς φιλοσόφους. Τοὺς ἐσυμβούλευεν ὅπως ξυρίζωνται, ὅπως ἐγδύωνται ἀξιοπρεπέστερον καὶ μελετῶσιν ἄνευ ἐπιδείξεως τὴν νέαν αὐτῶν ἐπιστήμην. Ἀφοῦ δὲ ἐν τῇ παχυλῇ αὐτοῦ ἀμαθείᾳ διὰ τῶν λόγων του τούτων εἰς ἀπελπίσταν ἔφερε τοὺς δυστυχεῖς τούτους ἀνθρώπους, τοὺς ἀπεχαιρέτα ἐπὶ τέλος καὶ μετέβαινε εἰς τὴν οἰκίαν του σκεπτόμενος καὶ μελετῶν διὰ τίνων μέσων δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς εὐτυχεῖς.

Εἷς τῶν μαθητῶν τοῦ Ἀγίου Παύλου, ὅστις ἐγνώριζε τὸν ζῆλον αὐτοῦ καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν πλάνην εἰς ἣν εὐρίσκετο, ἔλαβεν αὐτὸν ἡμέραν τινα κατὰ μόναν καὶ τῷ εἶπε:

— Φίλε, παῦσον πλέον τοῦ νὰ ἀπασχολῆς καὶ καταθασανίζῃς τὸ πνεῦμά σου μὲ θεωρίας ματαιίας καὶ κενάς. Ὁ Θεὸς δὲν ζητεῖ ἐπιστήμην, ἀλλὰ ἔλεος. Ἡ ἐπιστήμη πηλάκις εἶναι ἄγονος. Τὸ ἔλεος καὶ ἡ εὐσπλαγχνία, ἡ ὁποία πάντοτε ἐνεργεῖ, εἶναι γόνιμοι. Ἀντὶ νὰ μελετᾷς αἰωνίως τὰ

αἰτία καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς πτωχείας, παρατήρησον τὸν πτωχὸν διὰ τῶν ἰδίων σου ὀφθαλμῶν· ἀκουσον τὰ παράπονά του, ἀκολούθησον αὐτὸν εἰς τὴν κατοικίαν του καὶ θὰ γνωρίσῃς τότε ἄνευ τῶν τοσοῦτων σου θεωριῶν καὶ ὀρισμῶν τί ἐστὶ πτωχεῖα.

Ὁ Πάππος σου, τὸν ὁποῖον περιπαθῶς ἐπιθυμεῖς νὰ μιμηθῆς, δὲν εἶναι καλὸν παράδειγμα διὰ σέ. Καίτοι ἦτο σοφός, εἶχεν ὅμως ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ μὴ βλέπῃ καὶ ὤτα διὰ νὰ μὴ ἀκούῃ. Βεβαίως θὰ σοὶ δυσαρεστοῦσιν οἱ λόγοι μου οὗτοι, οἵτινες ὅμως εἰσὶ καθαρά ἡ ἀλήθεια. Ὁ πάππος σου ἔγραφε τὰ περισσώτερα συγγράμματα περὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν ζώων· δὲν ἐγνώριζεν ὅμως τί ἐστὶ ζῶον. Ἐάν ἀντὶ νὰ κλείεται ἐν τῷ ὄμματι σου καὶ νὰ ἐπιστρέφῃ σημειώσεις ἐπὶ σημειώσεων, ἢ μᾶλλον μύθους ἐπὶ μύθων, ἔστρεψε τὰ ὄμματα περὶ ἑαυτὸν καὶ ἐγνώριζε τὸν περὶ αὐτὸν κόσμον θὰ ἔγραφεν ἴσως καὶ τι ὠφέλιμον καὶ σπουδαῖον. Ἀλλ' ὅμως διήλθεν ὡς σκιά. Καὶ τὸ βιβλίον του, ὅσον ὀγκῶδες καὶ ἂν εἶναι, ἐν τούτοις ὡς πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι ἢ σκιά καὶ μύθος. Ὅσοι τὸ ἀναγιγνώσκουσιν ἄνευ κριτικῆς τὸ θαυμάζουσι, διότι εἶναι ὀγκῶδες ἢ διότι καὶ ἕτεροι τὸ ἐθύμασαν. Δὲν βλέπει τις ἐν αὐτῷ ἢ τὴν πλάνην καὶ τὴν ἄγνοιαν τοῦ συγγραφέως περὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων. Καίτοι τὸ ὄνομά του διετηρήθη καὶ χαίρει ἐτι φαινομενικῆς τιμῆς δόξης, ἐν τούτοις ἅμα ἡ ἀλήθεια διαδοθῆ καθ' ὅλα τὰ στρώματα τοῦ κόσμου θὰ ἴδῃς εἰς ὅποιαν τάξιν θὰ κατατάσσεται τὸ βιβλίον τούτο.

Σὺ ὅμως ὅστις εἶσαι χριστιανός, πρᾶξον τὸ ἐναντίον. Δὲν εἶναι χιλιάκις προτιμότερον νὰ ἀνακουφίξῃς μετὰ χρημάτων σου καὶ μὲ τοὺς καλοὺς σου λόγους τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῷ προσώπῳ τῶν πτωχῶν πορὰ νὰ ζητήσῃς νὰ εὕρῃς διὰ τῶν θεωριῶν καὶ τῶν ὑπολογισμῶν σου πόσοι πτωχοὶ ὑπάρχουσιν ἐν Ἐφέσῳ, πόσοι ἐξ αὐτῶν εἰσὶν εἰδωλοάττρα, πόσοι ἰουδαῖοι, καὶ πόσοι χριστιανοί; Οἱ καλοὶ ἄνθρωποι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ ἀναγνώσῃσι τὰ βιβλία σου, ὅπως μάθωσι νὰ ἐλευσῇ καὶ σὺ ὁ ἴδιος δὲν ἔχεις ἀνάγκην νὰ τὰ γράψῃς διὰ νὰ γνωρίσῃς πῶς πρέπει νὰ ὑποστηρίξῃς τὸν ἀδελφόν σου. Δὲν ἔχεις ἀνάγκην νὰ με-

λετῆς τοσοῦτο περὶ τῆς πτωχείας καὶ τῶν μέ-
σων τῆς θεραπείας αὐτῆς, ἀφοῦ ἐφάνη τοσοῦτο
φιλελεθμων καὶ φιλάνθρωπος ἀπαλλάξας ἐκ τῆς
δουλείας διὰ τρόπον τοσοῦτο χριστιανικοῦ ἀ-
παντας τοὺς δούλους σου. Ἀφ' οὗτου ἔγινες βαθὺς
φιλόσοφος δὲν σοὶ μένει καιρὸς νὰ ἐλεῆς οὐδένα.

Σκέφθητι!

Οἱ λόγοι οὗτοι κατ' ἀρχὰς προὔξενσαν πολὺν
κόπον εἰς τὸν Ἀγασίαν. Ἄλλ' ἦτο πολὺ γλυκὺς
καὶ ταπεινός, μετὰ πολλῆς δὲ σωφροσύνης ἠδου-
νήθη νὰ ὑποστῇ τὰς παρατηρήσεις ταύτας χάριν
τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης. Ἀπὸ τῆς στιγ-

ΤΖΩΝ ΛΕΜΟΥΓΑ (Διευθυντὴς τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων», Γερουσια-
στῆς καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας.

μῆς ἐκείνης λοιπὸν ἤρξατο νὰ καίη τὰ χειρόγρα-
φά του, θεωρῶν πλέον αὐτὰ ὡς μνημεῖον κενοδο-
ξίας καὶ ματαιότητος. Ἠδυνήθη δὲ νὰ εὕρῃ ἐν ἐ-
αυτῷ τὰ μέσα πρὸς παραμυθίαν καὶ ὑποστήριξιν
τῶν πτωχῶν. Καὶ οὕτω διδάχθεις, ὅτι δὲν πρέ-
πει τις νὰ ὀνειροπολῇ τὸ καλόν, ἀλλὰ νὰ πράττῃ
αὐτὸ, κατέστη ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ μᾶλλον φι-

λελεθμων καὶ φιλάνθρωπος τῶν συμπολιτῶν του,
τοῦθ' ἔπερ ἦτο δι' αὐτὸν χιλιάκις προτιμότερον
πάντων τῶν περὶ φιλάνθρωπίας καὶ πτωχείας
συγγραμμάτων αὐτοῦ καὶ τῆς δόξης, ἣν ἐκ τού-
των ἤθελεν ἀπικλάσῃ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ) Λ. Α. Α.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΙΝΕΣ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΠΙ ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

(Συνέχ. καὶ τέλος. Ἴδε τεύχος ΜΒ'. σελ. 1317).

Καθυπέταξε τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸ κράτος κατὰ
τὸ ἐν Τουρκίᾳ σύστημα, καὶ κατέστρεψεν ἰδιωτε-
ρά τινα τάγματα ὅμοια μὲ τοὺς ἐν Τουρκίᾳ Γε-
νιτσαῖρους καὶ ἄτινα ἐκαλοῦντο Στρέλιτζ. Ἦσαν
δὲ οὗτοι οἱ κυρίως κυβερνῶντες τὴν χώραν ἐπὶ
τῶν προκατόχων του. Τὰ τάγματα ταῦτα ἐπι-

φιδώτερα εἰς τοὺς κυρίους των παρὰ εἰς τοὺς
γείτονας τούτων ἀπετέλουν δύναμιν ἐκ τριά-
κοντα ὡς ἑγξιστὰ χιλιάδων ἀνδρῶν πεζῶν ὧν
τὸ ἦμισυ διέμενε πάντοτε ἐν Μόσχᾳ τὸ δ' ἕτε-
ρον ἦμισυ εἰς τὰ σύνορα· ἕκαστος τῶν Στρέλιτζ
ἐλάμβανε κατ' ἔτος τέσσαρα ρούβλια παρὰ τοῦ
δημοσίου ταμείου, ἀλλὰ τὰ προνόμια καὶ αἱ κα-
ταχρήσεις ἱκανοποιοῦν πληρέστατα αὐτόν. Ὁ
Πέτρος ἐσχμάτισε τάγμα ξένων στρατιωτῶν
οὕτινος ἀρχηγὸς ἐγένετο ὁ ἴδιος, καὶ βαθμηδὸν
διοργανώσας αὐτοὺς κατέστρεψε τοὺς Στρέλιτζ
οἵτινες ἤρνοῦντο νὰ ὑποταχθῶσιν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΠΕΤΡΟΣ (ἐν στολῇ περιηγητοῦ).

Τὸ ἱππικὸν τῶν Ρώσων ἦτο ὅμοιον μὲ τὸ τῶν
Πολωνῶν καὶ τὸ ἀρχαῖον Γαλλικόν ὅτε ἐν Γαλ-
λίᾳ ὑψίστατο ὁ τιμαριωτισμὸς καὶ ὁ Φεουδαλι-
σμὸς. Οἱ εὐγενεῖς Ρώσσοι ἱππεύον ἰδίᾳ δαπάνῃ
καὶ ἐπολέμουν ἄνευ πεηθαρχίας, ἐνίοτε ἄνευ ἐτέ-
ρου ὅπλου εἰμὴ διὰ σπάθης ἢ φαρέτρας, ἀνίκα
νοὶ εἰς τὸ νὰ αὐτοδιοικηθῶσι καὶ κατὰ συνέπειαν
νὰ νικῆσωσιν.

Πέτρος ὁ Μέγας ἔδειξεν αὐτοῖς διὰ τοῦ παρα-
δείγματός του νὰ ὑπακούωσιν, ἐπειδὴ καὶ ὁ ἴδιος
ὑπηρετῶν ὡς στρατιώτης ἔπραττε τὸ αὐτὸ, ἀλλ'
ὅτε τις τῶν εὐγενῶν ἠπειθεῖ, ἐτιμῶρει αὐτὸν αὐ-
πτηρῶς ὡς τσάρος, διότι οἱ εὐγενεῖς πάντοτε καὶ

μετὰ τὸ παράδειγμά του ὑπεστήριζον τὰ προνό-
μιά των, τὸ νὰ ὑπηρετῶσι τὸ κράτος κατὰ τὴν
ἰδίαν θέλησίν των.

Κατεσκευάσεν ὠραῖον λιμένα εἰς τὴν Ἀζοφί-
κην εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τανάϊδος, πρὸς δὲ πλοῖα
κατ' ἀρχὰς μικρὰ διὰ τὴν ἄνω λιμένα, εἶτα ὁ-
μως ὑπὲρ τὰ τριακόσια μεγάλα, προσωρισμένα
διὰ τὴν Βαλτικὴν ἐν τῇ ἀγαπητῇ συνωνύμῳ του
του πόλει. Ἐδίδαξεν εἰς τοὺς ὑπάρχουσας τὴν
κατασκευὴν καὶ διοίκησιν αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ ἔργα
του καὶ αἱ γνώσεις του δὲν περιορίσθησαν εἰς
ταῦτα μόνον, τσαυτῆ ἦτο ἡ πρὸς τὰς τέχνας
καὶ ἐπιστήμας γνώσις του, ὥστε οὔτε τὴν χει-

ρουργικὴν ἔλησμόνησε, λέγεται δὲ ὅτι εἶδον αὐτὸν λαμβάνοντα μέρος εἰς ἐγγεῖρισιν ὑδρόπεκος.

Ὡς πρὸς τὰ οἰκονομικά του, ἦσαν ταῦτα εἰς οὐχὶ εὐάρεστον κατάστασιν, ἀλλὰ δὲν εἶναι τὰ χρήματα μόνον ἄτινα κόμνουσι τὰ μεγάλα ἔργα, ἀλλ' ἡ θέλησις συννηωμένη τῇ φρονήσει.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας του δὲν ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀπέραντον ἔκτασίν της, τὸ δὲ σφάλμα τοῦ Πέτρου ἦτο ὅτι, ἐκπολιτικῶν ἐκάστην γῶραν δὲν ἐφρόντιζε καὶ περὶ τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς, ἄλλως τε οἱ συνεχεῖς πόλεμοι, αἱ ἀέννοιοι θανατηφόροι ἀσθένειαι, αἱ ἐπιπολάζουσαι ἕνεκα τοῦ κλίματος εἰς τὰς χώρας ἐκείνας καὶ πρὸ πάντων ἡ ζοφερὰ νόσος εὐφλογία θανατοῦσα τὰ 3/4 τῶν παίδων, πρὸς δὲ αἱ προηγούμεναι ἄγριαι κυβερνήσεις, ἦσαν ἡ μόνη αἰτία τῆς ἐρημίας καὶ τοῦ ὀλίγου πληθυσμοῦ.

Φροντίσας περὶ τοῦ ἐκπολιτισμοῦ καὶ τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως τῆς χώρας του Πέτρος ὁ Μέγας, δὲν ἠμέλησε καὶ τὸ ἐμπορικὸν μέρος ὕπερ καθιστᾶ μεγάλα τὰ ἔθνη. Ἀπεφάσισε νὰ καταστήσῃ τὴν Ρωσσίαν τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης, ἠθέλησε νὰ ἐνώσῃ διὰ διωρύχων τὸν Δβίαν, τὸν Βόλγαν, τὸν Τάναϊν καὶ νὰ ἀνοίξῃ νέας ὁδοὺς ἐκ τῆς Βαλτικῆς εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ εἰς τὴν Κασπίαν καὶ ἐκ τῶν δύο τελευταίων εἰς τὸν Παγωμένον ὠκεανόν.

Ὁ λιμὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου κεκλεισμένος ὑπὸ τῶν πάγων ἐπὶ ἐννέα μῆνας τοῦ ἔτους καὶ πρὸς ὃν ἔφερον ὁδὸς ἀνώμαλος μακρὰ καὶ κινδυνώδης, δὲν τῷ ἐφαίνετο ἀρμόδιος· εἶχε πρὸ τοῦ 1700 ἔτους τὴν ἰδέαν νὰ κτίσῃ ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης λιμένα ὅστις νὰ ἦναι ἀποθήκη τοῦ Βορρᾶ καὶ μίαν πόλιν ἢ νὰ καταστήσῃ πρωτεύουσταν.

Ἐξήτει θαλασσίαν ὁδὸν ἐκ τοῦ Β. Α. μέρος τῆς χώρας του πρὸς τὴν Κίαν ὥστε τὰ ἐμπορεύματα τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Πεκίνου νὰ διέρχονται διὰ τῆς νέας του πόλεως. Τὸ μεγαλειότερον αὐτῆς μέρος ἐσχεδιάσθη παρ' αὐτοῦ. Δὲν ὠπισθοχώρηε ἡ ἐνώπιον τοῦ ἀδυνάτου· ἠρέσκετο νὰ ταξειδεύῃ πάντοτε εἰς τὰς ἐπαρχίας του καθ' ὅσον τῷ ἐπέτρεπον οἱ συνεχεῖς πόλεμοί του, ἐταξείδευε δὲ ὡς νομοθέτης, ὡς φυσικὸς, πανταχοῦ ἐξετάζων τὴν φύσιν, καταμετρῶν μόνος τὸ

βάθος τῶν ποταμῶν καὶ τῶν θαλασσῶν, διαστάτων ὄχτους, ἐπισκεπτόμενος τὰ δάση, ἀναζητῶν μεταλλεῖα καὶ πάντοτε διὰ τῶν ἰδίων του χειρῶν τὰ πάντα ἐξετάζων. Ἔκτισε τὴν Πετρούπολιν, τὸν λιμένα τῆς Κροστάνδης ἐπὶ τοῦ Νέβα, τὴν Σταυρούπολιν ἐπὶ τῶν Περλικῶν συνόρων, φρούρια ἐν Οὐκραίνῃ, ἐν Σιβηρίᾳ, εἰς Ἀρχαγγέλον, Πετρούπολιν, Ἀστραχάν, Ἀζορικὴν, ναυστάθμους, νοσοκομεῖα· ἔκτισε τὰς ἐξουτοῦ οἰκίας μικροῦ καὶ ἀκόμψους, ἀλλὰ τὰ δημόσια κτίρια ἐφρόντιζε νὰ γίνωνται μεγαλοπρεπῆ καὶ τεχνικά.

Ὅλοι αἱ ἐπιστῆμαι τῆς Εὐρώπης, προσόντα αἰῶνων πολλῶν κατῴρθωσαν νὰ ἐγκαταστῶσιν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς αὐτοκρατορίας του τελειοποιημένοι. Ἀνήγειρεν Ἀκαδημίαν ἐπὶ τῶν σχεδίων τῆς τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Λονδίνου. Οἱ Δελισοί, οἱ Βουλφίγγεροι, οἱ Ἑρμάνοι, οἱ Βερνουίλοι, ὁ διάστημα Οὐόλφ, ἀνὴρ ἑξοχὸς εἰς πᾶν εἶδος φιλοσοφίας, προσεκλήθησαν ἀντὶ ἀδροτάτων μισθῶν εἰς Πετρούπολιν. « Εἶδον, λέγει ὁ Βολταῖρος, Ρώσους πλήρεις πνεύματος καὶ γνώσεων » καὶ ταῦτα πάντα εἰς ἕνα μόνον ἄνδρα ὀφείλονται, ὅστις διὰ τῶν ἀενάων φροντίδων του κατῴρθωται νὰ μεταμορφώσῃ τὸ βαρβαρότερον τῶν ἔθνων. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι φρόνιμον νὰ παρασιωπήσωμεν καὶ πικρὰς τινὰς ἀληθείας ἀφορώσας τὸν Μέγαν τοῦτον ἄνδρα. Πέτρος ὁ Μέγας ἦτο κτηνώδης ὡς πρὸς τὰς ἡδονὰς του, ἄγριος ὡς πρὸς τὰ ἦθη καὶ βάρβαρος καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκδίκησίν του. Ἐξεπολίτισε τοὺς λαοὺς του καὶ ἔμενεν αὐτὸς ἄγριος. Διὰ τῶν ἰδίων του χειρῶν ἐξετέλεσε τὴν ὑπόφασιν ἐπὶ κακουργήσαντος, καὶ ἡμέραν τινα ἐνῶ εὐώχετο μετὰ γυναικῶν ἀτέμνων καὶ παρεδίδοτο εἰς τὴν μέθην, ἀπαθῶς διέταξε τὴν καρατόμησιν ἀνθρώπων.

Οἱ ἐν τῇ μεσογείῳ Ἀφρικῇ βάρβαροι βασιλεῖς χύνουσι διὰ τῶν χειρῶν των τὸ αἷμα τῶν ὑπάρχων των ἀλλ' ὁμολογουμένως εἶναι τοιοῦτοι, ἐν τούτοις ὁ μέγας οὗτος ἀναμορφωτῆς ὀλοκλήρου ἔθνους κατεδίκασεν εἰς θάνατον τὸν υἱόν του καὶ ἡ πρῶξις αὕτη τῷ ἦθελε μείνει ὡς αἰώνια κηλὶς ἀτιμώσεως ἐπὶ τοῦ μειώπου, ἀν αἱ πρὸς τὸ ἔθνος του εὐεργεσίαι δὲν ἐκλίνον ἐν τῇ πλαστιγγί ὥστε νὰ συγχωρηθῇ διὰ τὴν ὠμότητα ἣν ἔδειξε πρὸς τὸ ἰδιόν του αἷμα. Καὶ ἐν τούτοις μ'

ἄλλα ταῦτα τὰ ὄντως ἀπάνθρωπα καὶ οὐδόλως σύμφωνα πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἔργα του, θεωρεῖται ὡς εὐεργετῆς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πρὸς τοῦτο συμφωνοῦσι πάντες οἱ περὶ τοῦ ἀνδρὸς πραγματευθέντες, ἄλλως τε πρέπει νὰ ἦναι οὕτω πεπωμένον ὥστε οἱ μᾶλλον τὴν ἀνθρωπότητα ὠφελήσαντες νὰ ὑποπίπτωσιν εἰς τοιοῦτου εἶδους κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον ἀμαρτήματα, ὡς τοῦτο ἀπεδείχθη μετὰ ἕνα ἀκριβῶς αἰῶνα ἐπὶ τοῦ δευτέρου ἐκεῖνου μεγάλου ἀνδρὸς ὃν ἀπεκάλεσαν δικαίως Λέοντα καὶ ὃν ἐσεβάσθησαν καὶ ἐφοβήθησαν καὶ αὐτοὶ οἱ νικηταὶ του. Ἐννοοῦμεν τὸ μέγα τέκνον τοῦ λαοῦ, τὸ φόβητρον τῆς Εὐρώπης ἀπάτης, τὴν ἀύπνιαν Ἀλεξάνδρου τοῦ Α' τῆς Ρωσσίας, τὸν καταβλήθηεντα κολοσσὸν τῆς Βατερλώ καὶ δέσμιον τῆς Ἀγίας Ἐλένης, Ναπολέοντα τὸν Α'.

Ναπολέον καὶ Πέτρος! Ἀμφότεροι μεγάλοι, ἀμφότεροι ἰσχυροὶ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βαδίσαντες ἐδάφους ἀλλ' ἰδίαν ἕκαστος ὑποστάς τύχην. Τὰ τρομερὰ συμβάντα ἀμφοτέρων συνοψίζονται ἐν τοῖς ἐξῆς δύο ὀνόμασι, « Πουλτάβα καὶ Βατερλώ » αἱ δύο αὗται χῶραι τοσοῦτον εἶναι συνηνωμέναι ἄν καὶ ἐν ἑκάστη αὐτῶν διεδραματίσθη ἴδιον καὶ ὅλως τοῦ ἄλλου ἀντίθετον συμβᾶν, διότι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ὁ μέγας ἀναμορφωτῆς τῆς Ρωσσίας διὰ τρομερῶν θυσιῶν καὶ μεγάλης σφαγῆς ἐδείκνυτο νικητὴς καταβάλλων τὸν ἐχθρόν του, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ὁ μέγας τῆς παρακαμῆς Μέγας καὶ ἀήτητος λέων ἐνίκηθη καὶ ὑπέστη τὸ δυστύχημα νὰ ἴδῃ συρόμενον τὸν ἵππον του ὑπὸ Ἀγγλοῦ· Ἄν ὑπάρχη ταύτης μέζων ἀντίθεσις! καὶ ἐν τούτοις τὰ πράγματα οὕτω συνέβησαν, ὁ δὲ ἱστορικὸς ἐν παρέρῳ διερχόμενος τὰς ἀνθρωπίνους θυσίας καὶ τὸ ποταμιῶδες ρεῦσάν αἷμα ποιεῖται μεγάλας καὶ λεπτομερεῖς περιγραφὰς περὶ τῶν δύο μόνων κυριωτέρων προσώπων· ἰδοὺ τί σημαίνει ματαιότης ἀνθρώπινος, ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ὀρίσθημεν ὅπως κρίνωμεν περὶ αὐτῶν, ἄλλως τότε ἐξερχόμεθα τοῦ κυρίου θεματός μας, τοῦτο ἐναπόκειται εἰς ὅλους μας καὶ εἰς οὐδένα, τὸ νὰ κρίνωμεν δηλ. διὰ τῆς ἀνθρωπίνης θυσίας, νίκη ἢ ἥττα τοῦ δεῖνα ἢ τοῦ δεῖνα τοῦ μᾶλλον ἐνδιαφέροντος ἡμᾶς, ἰδοὺ τὸ ἔργον μας δυστυχῶς. Πρὸς δὲ ἀφῶμεν εἰς ἄλλους

τὸ μέγα ζήτημα ὕπερ πολλοὺς μέχρι τοῦδε ἀπησῶλησε καὶ ὕπερ ἄν καὶ μέχρι τοῦδε χιλιάδικς ἐλύθη μένει καὶ ἐξυκολουεῖ μένον ἄλυτον, δηλ. τὸ: τίς τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν ὠφελήσε μᾶλλον τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἀκολουθήσωμεν τὴν σειράν τῆς διηγήτέως μας.

Ἐκ τῶν τεσσάρων βασιλέων ὧν οἱ τρεῖς ἀκουσίως σχεδὸν ἐγένοντο σύμμαχοι κατὰ τοῦ τετάρτου ἵνα ἐπωφελοῦμενοι τὴν ἀνηλικιότητα καὶ φαινομενικὴν ἀπειρίαν του ἀρπάσωσι τὰς χώρας του, ὁ μὲν πρῶτος ὁ βασιλεὺς τῆς Δανιμαρκείας Φρειδερίκος ἐπολιορκήθη τοσοῦτον στενωδῶς ὑπὸ τοῦ Καρόλου τῆς Σουηδίας ἐν τῇ Κομπεχάη, ὥστε ἐζήτησεν ὡς μόνον ὄρον εἰρήνης νὰ σωθῇ ὑποσχόμενος νὰ ἀποσκιρτήσῃ τῆς τριπλῆς συμμαχίας. Ὁ δεύτερος Αὔγουστος βασιλεὺς τῆς Πρωσίας ἐνίκηθη καθ' ὁδόν καὶ ἀπώλεσε τὸν θρόνον του ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ Στανισλάου ἐνθρονισθέντος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Καρόλου ὅστις τέλος ἀπεφάσισε, αἱ καὶ προηγουμένως ἐνίκησε τὸν Πέτρον νίκην ἀνέκυστον μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, καθ' ἣν ὀκτὼ χιλιάδες Σουηδῶν ἐνίκησαν ὑπὲρ τὰς 80 χιλιάδας Ρώσων, ὅστις ὅμως Πέτρος οὐδεμίαν σημασίαν δούς εἰς τὴν ἦταν ἐξυκολούθει ἀρπάζων χώρας, ἀπεφάτισε νὰ ἐκστρατεύσῃ κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ τύχη ἦτις ἐμεῖς μέχρι τοῦδε αἰρήνης ἐγκατέλιπεν αὐτὸν, διότι τῇ 8 Ἰουλίου 1709 κατετροπώθη ὑπὸ τῶν Ρώσων ἐν Πουλτάβα, καὶ ὁ ἐν θριάμβοις ἐθισθεὶς στρατὸς του ἡττηθεὶς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀναλάβῃ καὶ ἤρξατο περιπλανώμενος τῆδε κακεῖτε ἀπωλεσθεὶς εἰς τὴν ξένην, αὐτὸς δὲ ὁ Κάρολος καὶ φυγὰς κατέφυγεν εἰς Τουρκίαν ἐλπίζων ὅπως καταπέσῃ τὸν Σουλτανεῦντα τότε Ἀχμέτ τὸν Γ'. ὅπως ἀναθέσῃται αὐτῷ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ ὅπως ἐκδικηθῇ, πρὸς στιγμὴν μάλιστα ἐνόμισεν ὅτι ἐπέτυχε τοῦτο ἀλλὰ πάραυτα διεψεύσθησαν αἱ ἐλπίδες του διότι οἱ Τούρκοι ἐκλείσαν συνήκην μετὰ τῶν Ρώσων, τούτου ἕνεκα ἔφυγεν ἐκ Τουρκίας, περιεπλανήθη εἰς τὴν Σουηδίαν καὶ τέλος ἀπέθανεν ὑπὸ σφαίρας τηλεβόλου ἐν Νορβηγίᾳ κατὰ τὰ 1716.

Κατατροπώσας τὸν φοβηρότερον τῶν ἐχθρῶν του Πέτρος ὁ μέγας ἤρξατο τῶν κατακτητικῶν σχεδίων, οὐδόλως ὁμιλῶν τὴν ἐσωτερικὴν δια-

διακόσμησιν τῆς ἐπικρατείας του. Οὕτω δὲ διὰ τῆς ἐπιμονῆς, τῆς νομοσύνης καὶ τῆς ἀενάου ἐργασίας του κατώρθωσε νὰ ὑψώσῃ τὴν Ρωσίαν, καὶ τοῦτο ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν, ἀπὸ Ἀσιατικοῦ εἰς Εὐρωπαϊκὸν κράτος. Αἱ Σουηδικαὶ χῶραι τῆς Ἰγγρίας, Ἐσθωνίας καὶ Λιθωνίας προσετέθησαν εἰς τὸ ἀχανές κράτος του, βραδύτερον δὲ καὶ ἡ Κουρλανδία. Οὐδεὶς τῶν ἡγεμόνων τῆς γῆς ἐπραξέ ποτε τοσαῦτα χάριν τῆς χώρας του καὶ ἐν τούτοις ἐξ ἀντιθέσεως οὐδεὶς ἴσως αὐτῶν ἦτο τόσο ἐκδοτός εἰς τὰ πνευματώδη ποτὰ, τὴν ἀκολασίαν, τὴν βαρβαρότητα, οὐδὲ προσεφέρετο τοσοῦτον ἀγρίως ἐντὸς τῆς οἰκίας του.

Ἐκτὸς τῶν πρὸς τὸ κράτος μεγάλων εὐεργεσιῶν καὶ τῆς ἀφοσιώσεως, μετ' ὅλην τὴν κακὴν ἀνατροφὴν καὶ τὸ ἀδιόρθωτόν του ὡς ἀτόμου, ἦτο καὶ λίαν φιλάνθρωπος. Μία τῶν ἀδυναμιῶν αὐτοῦ ἦτο τὸ ὑδῶρ, ἔτρεμε δὲ ἀναλογιζόμενος μόνον αὐτὸ, καὶ ἐν τούτοις προσπαθῶν εἰς μάτην νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν φυσικὴν ἀπέχθειάν του καὶ δειλίαν καὶ μὴ κατορθῶν τοῦτο, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποκτήσῃ μέγαν στόλον καὶ πολλάκις δι' αὐτοῦ νὰ ἐκστρατεύσῃ. Ἡμέραν δὲ τινα ἰδὼν αὐ-

τὴν πεσόντα πρὸ τῆς Κροστάνδης εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μὴ δυνάμενον νὰ σωθῆ ὡς ἐκ τῆς τρικυμίας, βλέπων δὲ ὅλους δειλιῶντας νὰ ριφθῶσιν εἰς τὸ ὑδῶρ, δὲν ἐδίστασεν, ἀλλὰ καταβαλὼν πρὸς στιγμὴν τὴν φυσικὴν δειλίαν του, ἐρρίφθη εἰς τὸ ὑδῶρ καὶ διὰ τοῦ παραδείγματός του ἐνεψύχωσε καὶ τοὺς ἄλλους καὶ ἔσωσε τὸν δυστυχῆ ναύτην, ἀλλὰ τὰ παράτολμα ταῦτα κατορθώματά του ἐγένοντο παραίτια τῆς ἀπωλείας του. Πρὸ πολλοῦ ἤδη ὁ Πέτρος ἔπασχεν ἐκ πολλῶν νοσημάτων κυριώτερον τῶν ὀπείων ἦτο ἡ λιθίασις, ἣτις καὶ ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν τάφον· ἀλλὰ τὸ μέγα ἔργον ὅπερ ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς αὐτῷ, ἡ ἀναμόρφωσις τῆς ἐπικρατείας του, ἐγένετο τελεία, καὶ ἡ σήμερον μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ Ρωσία εἰς τοῦτον καὶ μόνον ὀφείλει τὸ παρὸν μεγαλεῖόν της, οἱ μετ' αὐτοῦ αὐτοκράτορες ὀλίγα διεπράξαντο καὶ ταῦτα ὀφείλονται ταῖς βάσεσιν ἃς ἔθετο οὗτος. Εἶθε δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ Μεγάλου τούτου ἀνδρὸς μιμηθῶσι πάντες οἱ βασιλεῖς καὶ ἰσχυροὶ τῆς Γῆς πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος.

Α. Γ.

ΕΚΦΡΑΣΙΣ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΟΥ « ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ »

ΤΩ ΚΥΡΙΩ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑ Α. ΚΑΡΑΒΑ.

Τὰ ὑπερπληροῦντα ἡμᾶς εὐγνώμονα αἰσθήματα πρὸς τὸ Κύριον Ἐπαμ. Καράβαν, τὸν εὐγενῆ καὶ γενναῖον προστάτην τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ, ὅστις πάνυ προθύμως ἀπὸ διετίας ἤδη ἀνέλαβε τὴν ὑποστήριξιν αὐτοῦ κατιδὼν τὴν ἀνάγκην, ἣν περ αἰσθάνεται ἡ κοινωνία ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐλλείψει τοιοῦτου ἔργου, — ἄγουσιν ἡμᾶς σήμερον ὅπως δημοσίᾳ ἐκφράσωμεν τὰς διαπύρους ἡμῶν εὐχαριστίας πρὸς τὸ ἄτομον τοῦ εὐγενοῦς τούτου Κυρίου.

Ἡ γενναία καὶ συστηματικὴ ὑποστήριξις, ἣν παρέσχε καὶ οὐ παύεται παρέχων τῷ ἡμετέρῳ περιοδικῷ, καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐννοεῖ πάν-

τοτε νὰ ἐπιδεικνύῃ διὰ τὴν πρόσδον καὶ τὴν ἀκριβῆ λειτουργίαν ὡς καὶ τὴν ὁσιμέραι βελτιώσιν αὐτοῦ, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ ἡ προθυμία μετ' ἧς μέλλει νὰ προσέλθῃ καὶ κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν χορηγὸς πάσης βοηθείας καὶ συνδρομῆς πρὸς ἐξάπλωσιν καὶ εὐρυσιν τοῦ κύκλου αὐτοῦ, ἀνυψοῦσιν ἡμᾶς εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς συγκινήσεως, εἰς ὃ δυνατὸν νὰ εβῆσῃ εὐγνωμονοῦσα καρδία, εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, λέγομεν, εἰς ὃ ἀδυνατοῦσιν ὅτε νοῦς καὶ ἡ καρδία νὰ ἐκφράσωσι τὰ συγκινοῦντα αὐτοῦ αἰσθήματα.

ΠΕΡΙΟΔΙΑΙ ΕΝ ΠΕΡΣΙΑΙ

Ἴδε τεῦχος ΜΑ. σελ. 1340).

αἰνιγμα τοῦτο. Ὁ Βυζαντινὸς οὗτος ἱστορικὸς βεβαιεῖ ὅτι αἱ Ἀμαζόνες ἦσαν μάχιμος λαὸς ἐπιχειρῶν μακρὰς καὶ κινδυνώδεις ἐκστρατείας. Ἐν μιᾷ τῶν ἐκστρατειῶν τούτων, ἀπωλέσθη ἅπαν τὸ ἄρρον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης γένος· αἱ δὲ γενναῖαι χῆραι τῶν φονευθέντων κρατυνόμεναι ἐκ τῆς ἀπελπισίας αὐτῶν, διέσπασαν τὰς τοῦ ἐχθροῦ τάξεις καὶ ἐπανῆλθον ὅπως κατοικήσωσι τὴν γενέθλιον αὐτῶν χώραν. Τοσαύτη λοιπὸν καὶ τηλικαύτη ἡ περὶ τῆς διαμονῆς τῶν Ἀμαζόνων δισφορὰ. Ἡ πρώτημος δὲ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν ἐπὶ τὸ μυθωδέστερον διοκόσμησις τῶν περὶ Ἀμαζόνων παραδόσεων, τὰ παραδοξα περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας αὐτῶν ἱστορούμενα, ἔτι δὲ ἡ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐξαφάνησις αὐτῶν ἐκ τῶν περὶ τὸν Θερμῶνδοντα χωρῶν [εἰς τινὰς ἤδη τῶν ἀρχαίων εἶχον ὄψει ἀφορμὴν ν' ἀμφιβάλλωσι περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν. Πολλοὶ δὲ πρὸς τούτοις τῶν νεωτέρων ἀποδεχόμενοι τὴν γνώμην ταύτην νέας ὄλως ἀνεπτυξαν θεωρίας περὶ Ἀμαζόνων, πειραθέντες νὰ ἐρμηνεύσωσι συμβολικῶς τὰς περὶ αὐτῶν παραδόσεις, λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἰδίως ἐκ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς τὴν Ἀρτεμίν· κατὰ τὰς θεωρίας ταύτας ἡ θεμελιώδης ἰδέα τῶν ποικίλων τῶν Ἀμαζόνων μύθων ἦτο λατρεία τις μέχρι μανίας ὀργιαστικῆ, αὐτὴ ἡ κατὰ τὴν Μ. Ἀσίαν, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐν Καππαδοκίᾳ καὶ ἐν Φρυγίᾳ ἐπιχωριάζουσα λατρεία τῆς Ἀρτέμιδος Μᾶ, μετὰ τῆς διαδόσεως τῆς ὁποίας συνδέονται καὶ αἱ περὶ Ἀμαζόνων παραδόσεις. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους αὗται διχροῦντο εἰς δύο φυλάς, τὰς ἀφρικανὰς καὶ τὰς ἄσιανὰς Ἀμαζόνους. Αἱ ἀφρικαναὶ αἰτινες ἐθεωροῦντο ἀρχαιότεραι, ὑπέταξαν τοὺς Ἀτλαντας, τοὺς Νομάδας, τοὺς Αἰθίοπας καὶ τοὺς Γοργόνας, μετὰ πεισματώδη ἀντίστασιν, καὶ ἐγκατέστησαν περὶ τὴν Τριτωνίτιδα λίμνην, ὅπου ἀνῆγειραν καὶ πόλιν. Αἱ δὲ ἄσιαναι κατέστησαν περιφρονητέρας, διότι μεταναστεύσασαι κατὰ τὰς ἀρχαίας παραδόσεις, ἐκ τοῦ Καυκάσου εἰς τὴν δυτικὴν Ἀσίαν, διέπλευσαν τὸ Αἰγαῖον καὶ προσέβησαν μέχρις Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας. Ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Θερμῶνδοντος, πλησίον τοῦ Εὐξείνου, ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ, ἐσχημάτισαν αἱ Ἀμαζόνες

κράτος, οὔτινος ἔδρα ἦν ἡ πόλις Θεμισκυρα, ἔχουσα καὶ πόλιν Ἀμαζονίαν ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν κληθεῖσαν, πρὸς δυσμὰς τῆς Κασπίας θαλάσσης, καὶ ὑπὸ τοῦ Θερμῶνδοντος διαβρεχομένην.

Πολλὰ τὰ γεγονότα τῆς ἱστορίας τοῦ Σουηδικῆς καταγωγῆς τούτου λαοῦ, ὧν τὰ κυριώτερα εἶναι: 1^{ον} ἡ ἐν Λυκίᾳ αὐτῶν ἦττα ὑπὸ τοῦ Βελλερεφόντου· 2^{ον} ὁ κατὰ τῶν Φρυγῶν ἡγεμόνων πόλεμος αὐτῶν· 3^{ον} ἡ κατ' αὐτῶν τοῦ Ἡρακλέους ἐκστρατεία ἣς σκοπὸς ἦν ἡ παραλαβὴ τοῦ ζωστήρος τοῦ Ἄρεως, ὃν ἔφερον ἡ τῶν Ἀμαζόνων βασίλισσα Ἴππολύτη, ὡς σύμβολον τοῦ πρωτεύειν ἀπασῶν. Τὸν ζωστήρα τοῦτον ἐπιταχθεὶς ὁ Ἡρακλῆς ὑπὸ τοῦ Εὐρυσθέως νὰ παραλάβῃ παρὰ τῆς Ἴππολύτης, ὅπως ἐκπληρώσῃ δι' αὐτοῦ τὴν ἀκέρεστον τῆς θυγατρὸς του Ἀδμήτης ἐπιθυμίαν, κατέπλευσεν εἰς τὸν ἐν Θεμισκυρᾷ λιμένα, ἐπιβαίνων νηὸς μετὰ ἐθελοντῶν συμμάχων, ὅπου καταβάσαι ἐνοπλοὶ ἐφ' ἵππων αἱ Ἀμαζόνες, ἐγένοντο παραίτια διὰ τούτου νὰ ἀπολέσωσι τὴν τε βασίλισσαν αὐτῶν, φονευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τὸν ζωστήρα, ὃν ἔφερε μετ' ἑαυτοῦ εἰς Τροίαν· 4^{ον} ἡ εἰσβολὴ τῆς βασιλείσεως αὐτῶν Ἴππολύτης εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἡ μετὰ τοῦ Θησεῦς μάχη· 5^{ον} ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος, ἐνθα, ὡς διηγεῖται παρ' Ὀμήρῳ μετὰ καυχῆσεως ὁ Πρίαμος, αὗται ὑπερρησίζοντο τοὺς Τρώας, καὶ ἡ Πενθεσίλεια πίπτει ὑπὸ τὰς πληγὰς τοῦ Ἀχιλλέως· 6^{ον} ἡ κατὰ τῆς Λεύκης νήσου ἐκστρατεία αὐτῶν, ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, ἐνθα ἡ τοῦ Ἀχιλλέως σκιά ἐμφανισθεῖσα πανικὸν ἐμβάλλει εἰς αὐτὰς φόβον καὶ 7^{ον} ἡ τὴν μάλιστὰ ἀξιομνημόνευτον τῶν εἰς Καππαδοκίαν Σκυθικῶν ἐπιδρομῶν ἀποτελοῦσα ἐκστρατεία αὐτῶν, ἣν ὁ Ἰουστίνος (Βιβλ. Β'. κεφ. δ'.) ἱστορεῖ ὡδὲ πως· « Δύο Σκυθαὶ ἡγεμονόπαιδες, Ὑλῆνος » καὶ Σκολοπιτὸς, διὰ στάσεως τῶν εὐγενῶν ἐκ » τῆς πατρίδος διωχθέντες, ἤγαγον μετ' ἑαυτῶν » μέγαν ἀριθμὸν νέων καὶ ὤκησαν εἰς τὰ παρά- » λια τῆς Καππαδοκίας περὶ τὸν Θερμῶνδοντα, » ἀφ' οὗ ὑπέταξαν τὰ πεδία τῆς Θεμισκυρας. » Ἐνταῦθα ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰθισμένοι νὰ ληστεύω- » σι τοὺς πλησιοχώρους προῦκάλεσαν καθ' ἑαυ- » τῶν τὴν συνωμοσίαν τῶν λαῶν τούτων καὶ ἐξ » ἐνέδρας ἐσφάγησαν. Αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἰδοῦ- » σαι, ὅτι τῇ ἐξορίᾳ προστίθετο ἡ χηρία, λαμ-

αυτοὺς ἐν τοῖς ἑαυτῶν δήμοις. Ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ διαδόσεως τῆς λατρείας τῆς Ἀρτέμιδος Μᾶ, ἐπλασαν οἱ Ἕλληνες ὅτι αἱ Ἀμαζόνες ἐστράτευσαν εἰς τὰ δυτικά τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἔκτισαν τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Ἐφεσον. . . Ὅποτε δὲ ἡ λατρεία τῆς πολεμικῆς θεᾶς Μᾶ ἀπὸ τῶν Ἰωνικῶν ἀποικιῶν μετεδόθη καὶ εἰς Ἀθήνας χωρὶς νὰ θέσῃ στερεῶν ῥίζαν ἐνταῦθα, ἐπλασαν ὅτι ὁ Θησεύς ἐνίκησε τὰς Ἀμαζόνες, καὶ ἐδείκνυον τὰ μνημάτα αὐτῶν ἐν Ἀθήναις, Χαλκίδι, Μεγάροις, ἅτινα βεβαίως ἦσαν ἐγκαταλελειμμένοι ναοὶ τῆς Ἀρτέμιδος Μᾶ τῆς Μ. Ἀσίας. . . Ὅποτε δὲ βραδύτερον οὗτοι ἔμαθον τὰ ἀνατολικά τῆς Μ. Ἀσίας μέρη καὶ δὲν εὗρον ἐνταῦθα τὸν ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἀδόξομενον λαὸν, μετέθεσαν τὴν κατοικίαν αὐτοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Σαρματῶν. Τοιαύτη μὲν ἡ ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία τῶν περὶ Ἀμαζόνων παραδόσεων. Ἐν τούτοις πλεῖστα συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἱστορικῆς ὑπάρξεως τούτων τῶν ἡρωίδων. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους δὲν ὑπῆρχον μὲν πλέον Ἀμαζόνες ἐν Καππαδοκίᾳ, ἀλλὰ τοῦτο προῆλθε πιθανώτατα ἐκ τῆς βαθμηδὸν ὑπὸ τῶν πέριξ λαῶν ἐξολοθρεύσεως αὐτῶν. λαὸς ὅμως γυναικεῖος πολεμικὸς ὑπῆρχεν ἐν τῇ ἀρχικῇ τῶν Ἀμαζόνων χώρᾳ, ἐν Σκυθίᾳ δηλαδή, τοῦτο δὲ μαρτυροῦσιν οὐκ ὀλίγα τῶν ἀρχαίων περὶ τῶν ἡρωίδων τούτων πραγματευόμενα χωρία, οἷα τὸ ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τοῦ Λυσίου λέγοντος: « Ἀμαζόνες γὰρ Ἄρεως μὲν τὸ παλαιὸν ἦσαν θυγατέρες, οἰκοῦσαι δὲ παρὰ τὸν Θερμῶδοντα ποταμὸν, μόναι μὲν ὠπλισμένοι σιδήρῳ τῶν περὶ αὐτάς, πρῶται δὲ τῶν πάντων ἐφ' ἵππους ἀναβάσται, οἷς ἀνεπίστως δι' ἀπειρίαν τῶν ἐναντίων ἤρουν μὲν τοὺς φεύγοντας, ἀπέλειπον δὲ τοὺς διώκοντας ἐνομίζοντο δὲ διὰ τὴν εὐψυχίαν μᾶλλον ἄνδρες ἢ διὰ τὴν φύσιν γυναικες· πλέον γὰρ ἐδόκουν τῶν ἀνδρῶν ταῖς ψυχαῖς διαφέρειν ἢ ταῖς ἰδέαις ἐλλεῖπειν » (Λυσ. σελ. 11. § 4). Ὡστε κατὰ τοῦτον οὐ μόνον ὑπῆρχαν αὐταὶ ἀλλὰ καὶ τὴν ἵππασίαν πρῶται ἐφεῦρον, δι' ὧν τοὺς μὲν φεύγοντας κατελάμβανον, τοὺς δὲ διώκοντας ἀπέλειπον, νομιζόμεναι διὰ τὴν εὐψυχίαν αὐτῶν ἄνδρες μᾶλλον ἢ διὰ τὴν φύσιν γυναικες. Ὅδὲ Ἱπποκράτης λόγον περὶ τῶν γυναικῶν τῶν Σαρματῶν ποιούμενος (Περὶ

ἀέρος 89, 91) λέγει: αἱ τῶν Σαρματῶν γυναῖκες ἐξέκαιον τὸν δεξιὸν αὐτῶν μαστὸν, διὰ νὰ δύνανται εὐκολώτερον νὰ ἐντείνωσι τὰ τόξα διὰ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος· οὐ σμικρὰ δὲ ἐστὶν ἀπόδειξις τῆς αὐτῶν ὑπάρξεως καὶ τὰ ἱστορούμενα περὶ Σκυθῶν ἡγεμονίδων, Ζαρίνης καὶ Τομύριος ὡς καὶ τὸ τοῦ Ἀπολλοδώρου λόγον ποιουμένου περὶ τῆς βασιλείσης αὐτῶν Ἱππολύτης « αὕτη δὲ ἐβασίλευεν Ἀμαζόνων, αἱ κατόκουν περὶ τὸν Θερμῶδοντα ποταμὸν, ἔθνος μέγα τὰ κατὰ πόλεμον· ἤσκουν γὰρ ἀνδρίαν, καὶ εἴ ποτε μιγεῖσαι γεννήσειαν, τὰ θήλα ἔτρεφον, καὶ τοὺς μὲν δεξιούς μαστοὺς ἐξέθλιβον, ἵνα μὴ κωλύονται ἀκοντίζειν, τοὺς δὲ ἀριστεροὺς εἶων, ἵνα τρέφοιεν » (Ἀπολλοδ. 2 5 9 1). Κατὰ τὴν στρατείαν ἔτι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς πρόσθεν εἴρηται, γίνεται μνησὶα τῶν Ἀμαζόνων. Καὶ πολὺ βραδύτερον, ὅποτε ὁ Πομπήιος ἐπολέμει πρὸς τοὺς τοῦ Καυκάσου λαοὺς, ἐν τινὶ μάχῃ ὤφθησαν καὶ Ἀμαζόνες μαχόμεναι, καὶ πολλὰ μεταξὺ τῶν ὁμήρων καὶ τῶν αἰχμαλώτων εὐρέθησαν γυναικες μετὰ πελτῶν καὶ κοθόρων Ἀμαζονικῶν, ἔχουσαι τραύματα οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν ἀνδρῶν. « Πολλὰ δὲ ἐν τε τοῖς ὁμήροις καὶ τοῖς αἰχμαλώτοις εὐρέθησαν γυναικες, οὐ μείονα τῶν ἀνδρῶν τραύματα ἔχουσαι· καὶ ἐδόκουν Ἀμαζόνες εἶναι, εἴτε τι ἔθνος ἐστὶν αὐτοῖς γαιονεῦον αἱ Ἀμαζόνες, ἐπικλητοὶ τότε ἐς συμμάχίαν γενόμεναι, εἴτε τινὰς πολεμικὰς ὄλως γυναικας οἱ τῆδε βάρβαροι κηλοῦσιν Ἀμαζόννας » (Ἀππιαν. Μιθριδ. 407, 5-10). καὶ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ λέγονται καὶ Ἀμαζόνες συναγωνίσασθαι τοῖς βαρβάροις ἀπὸ τῶν περὶ τὸν Θερμῶδοντα ποταμὸν ὄρων καταβάσαι » (Πλούτ Βιβλ. Γ'. 226, 1-3).

Τὴν ἐπιούσαν, 25 Σεπτεμβρίου, λίαν πρῶτὴ ἀναχωρήσαντες ἐκ Τερμέ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν λίμνην Σιμωνίς ἀπέχουσαν τῆς θαλάσσης δέκα λεπτῶν τῆς ὥρας, ἐν ᾗ εὐρίσκονται διάφορα εἶδη ἰχθύων κυρίως κεράλων καὶ μουρούνων. Ἐντεῦθεν ἀρχεται ἄγχιον ὄλως καὶ ἄβατον δάσος διηκὸν μέχρι τοῦ Ἰριδος ποταμοῦ καὶ ὀλίγον ἐκεῖθεν καὶ ἔχον ἕκτασιν μήκους μὲν ἕξ ὥρων πλάτους δὲ τεσσάρων· ἐν τούτῳ ἐνδιαίτωνται διάφορα εἶδη ἀγρίων ζώων. Μετὰ ἐξάωρον πορείαν ἐκ

Θερμῶδοντος ἐφθάσαμεν εἰς μέρος καλούμενον Γσίβα ἔνθα ὑπάρχει λίαν μικρὸν τελωνεῖον, διὰ τὴν ἐκ τοῦ δάσους ἐκεῖ φερομένην ξυλικὴν, καὶ τρεῖς καλύβαι· ἐκεῖθεν δὲ, μετὰ μίαν ὥραν, εἰς τὸν πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἡρακλείου ἀκροῦ σχηματιζόμενον μικρὸν λιμένα, Ἀγκῶν ὀνομαζόμενον,

παρ' ᾧ ὑπῆρχεν ἄλλοτε ὁμώνυμος πόλις τῶν Λευκοσύρων, ἐνθεν μετὰ πορείαν ἡμισείας ὥρας ἀφικόμεθα εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰριδος ποταμοῦ (τουρκιστὶ Γεσίλ-Ἰρμάκ).

Ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου εἰς ὀκτῶρον ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν κεῖται ἡ διὰ μικρῶν

Τετράπτερον Ἰνδαλμα.

(Τὸ τετράπτερον τοῦτο Ἰνδαλμα εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀγγελικῆς στρατίας, ἦτοι τῶν Ἀγούρων, ὅστις ἦτο ἐνδοξὸν τι δὴ ὀνομαζόμενον Σραόσας ἢ Σαρὸς ἀὸ ἀγαθὸς, μέγας, ὠραῖος Σαρὸς», καὶ κατεῖχε ἐν τῷ συστήματι τοῦ Ζωροάστρου τὴν θέσιν ἣν κατέχει ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ ἐν τῷ χριστιανικῷ.

πλοίων μετ' αὐτῆς συγκοινωνοῦσα πόλις Θεμισκυρά (Τσαρσαμπᾶς) ἔχουσα πλυθησμὸν 1,400 οἰκογενειῶν. Τὸ πεδῖον τῆς πόλεως ταύτης ποτιζόμενον ὑπὸ τοῦ Θερμῶδοντος καὶ τοῦ Ἰριδος ποταμοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ ἦναι πάντοτε καρποφόροτατον ἄμα καὶ τερπνότατον ὡς ἐκτίθησιν αὐτὸ ὁ Στράβων (ΙΒ'. γ'. 15) ὡδὲ πως· « Διὰ δὲ

» τοῦτο ἐνδροσὸν ἐστὶ καὶ ποάξον ἀεὶ τὸ παιδίον
» τοῦτο τρέφειν ἀγέλας βοῶν τε ὁμοίως καὶ ἵππων
» πων δυνάμενον, σπόρον δὲ πλεῖστον δέχεται
» τὸν ἐκ τῆς ἐλύμου καὶ κέγχρου, μᾶλλον δὲ ἀνέκλειπτον· αὐχμοῦ γὰρ ἐστὶ κρείττων ἢ εὐδρία
» ὄρια παντός, ὡστ' οὐδὲ λιμὸς καθικνεῖται τῶν
» ἀνθρώπων τούτων οὐδ' ἄπαξ· τοσαύτην δ' ὁ-

» πώραν ἐκδίδουσιν ἢ παρόρειος τὴν αὐτοφυῆ
» καὶ ἀγρίαν σταφυλῆς τε καὶ ὄχνης καὶ μήλου
» καὶ τῶν καρυωδῶν ὥστε κατὰ πᾶσαν τοῦ ἔ-
» τους ὥραν ἀφθόνως εὐπορεῖν τοὺς ἐξίσοντας
» ἐπὶ τὴν ὕλην, τοτὲ μὲν ἔτι κρεμαμένων τῶν
» καρπῶν ἐν τοῖς δένδροις, τοτὲ δ' ἐν τῇ πε-
» πτωκυῖα φυλλάδι καὶ ὑπ' αὐτῇ κειμένην βα-
» θεία καὶ πολλῇ κεχυμένη· συχναὶ δὲ καὶ θῆ-
» ραι παντοίων ἀγρευμάτων διὰ τὴν εὐπορίαν
» τῆς τροφῆς.»

Μετὰ δὲ τετράωρον καὶ κοπιώδη πορείαν ἀπὸ
τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἰριδος ἐφθάσαμεν εἰς Ἀμισόν,
ἐν τῷ λιμένι τῆς ὁποίας εὐρίσκετο ἡγκυροβολη-
μέμον τὸ ἡμέτερον πλοῖον ἀναμένον τὴν ἀφίξιν
ἡμῶν.

Περὶ τῆς θεμελιώσεως τῆς πόλεως ταύτης οὐ-
δὲν βέβαιον καὶ θετικὸν ὑπάρχει. Αὕτη κατὰ μὲν
τὸν Θεόπομπον (Στραβ. ΙΒ'. γ'. 14) ἐκτίσθη τὸ
πρῶτον μὲν ὑπὸ Μιλησίων, εἶτα ὑπὸ ἀρχοντός
τινος τῶν Καππαδοκῶν καὶ τρίτον ὑπὸ Ἀθη-
θναίων ἐποικισθεῖσα, ἡγουμένου Ἀθηνοκλέους
τινός, μετωνομάσθη Πειραιεύς. Κατὰ δὲ Σκύμμον
τὸν Χίον (ἐν ἀποσπασμ. στιχ. 181) ἢ ἐν τῇ γῆ
τῶν Λευκοσύρων κειμένη αὕτη χώρα κτισθεῖσα
ὑπὸ Ἰώνων τέσσαρα ἔτι πρὸ τῆς Ἡρακλείας ἦν
ἀποικία Φωκαέων. Φαίνεται ὁμως ὅτι προσέλα-
βε μετὰ ταῦτα καὶ Ἀθηναίους ἀποίκους, καὶ
τούτους Ἴωνας, ὅθεν καὶ ὁ Ἀρρίανός (ἐν Περι-
πλῆ 15, 3) ὀνομάζει τὴν παραθαλάσσιον ἑλλη-
νίδα ταύτην πόλιν Ἀθηναίων ἀποικόν. Αὕτη ἐ-
γένετο περίφημος καθ' ἅπασαν τὴν ἀρχαιότητα
διὰ τε τὴν ἐμπορίαν καὶ τὴν εὐκαρπίαν τῆς περὶ
αὐτὴν χώρας. Περὶ δὲ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς κα-
ταστάσεως καίτοι ὑπ' οὐδενὸς τῶν ἀρχαίων γεω-
γράφων λόγος ποιεῖται, φαίνεται ὅτι αὕτη ὑ-
πῆρξε, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰς λοιπὰς μεταξὺ
Τραπεζοῦντος καὶ Σινώπης κειμένης ἑλληνικῆς
χώρας ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς Σινώπης εἰς ἣν καὶ
φόρον ἐτέλει, καίτοι ἐσωτερικῶς ἡγεμονεῖτο.
Τυραννευθεῖσα δὲ ἐπὶ Περσῶν ἠλευθερώθη ὑπὸ
τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου συστήσαντος ἐν αὐτῇ
ἐκ νέου τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα (Ἀππιαν.
Μιθριδ. 330, 16), ἀλλ' ὁμως ὑπετάγη αὐθις
τοῖς τοῦ Πόντου βασιλεῦσιν, ἐξ ὧν Μιθριδάτης ὁ
Εὐπάτωρ κοσμήσας αὐτὴν πολλοῖς ἱερεῖς προσέ-

κτησε καὶ μέρος αὐτῆς. Κατόπιν ἐπολιωρήθη ὑπὸ
Λουκούλλου οὐτινος τὴν καταστρατήγησιν μὴ
δυνάμενος νὰ διαφύγῃ ὁ τοῦ Μιθριδάτου στρα-
τηγὸς Καλλιμάχος πῦρ ἔθετο εἰς τὰς κυριωτέρας
τῶν οἰκοδομῶν ἀστίνας ματαίως προσεπάθει νὰ
διασώσῃ ὁ Λούκουλλος ὅτε ἡ φλόξ ἀναδραμύουσα
πολλὴ περιεκύκλωσε τὰ τείχη καὶ οἱ μὲν στρα-
τιῶται ἠτοιμάζοντο πρὸς ἀρπαγὴν ὁ δὲ Λού-
κουλλος λυπούμενος τὴν κατακαιομένην πόλιν
προσεπάθει ἔξωθεν διὰ παρακλήσεων ὅπως κα-
ταπατήσῃ τὴν πυρῆν, παρανάλωμα αὐτῆς ποιή-
σασαν τὴν πόλιν, ἐνῶ μὴδεις αὐτῷ προσεῖχεν
ἀλλ' ἐξητοῦντο τὰ χρήματα καὶ μετὰ βοῆς ἔ-
κρουον ὄπλα ἕως ὅτου ἐκβιασθεῖς ἀνεχώρησεν.
Εὐτυχῶς ὁμως τὸ ὑπὸ λαμπάδων πανταχοῦ τῶν
οἰκημάτων διαδοθὲν πῦρ κατεσθῆσθη ὑπὸ ὄμβρου
ἐκ τινος θείας τύχης περὶ τὴν ἄλωσιν. Γενόμε-
νος δὲ κύριος τῆς πόλεως τὰ μὲν πλεῖστα τῶν
ἀπολωλότων αὐτὸς παρὼν ἔτι ἀνφοδόμησε τοὺς
δὲ φεύγοντας τῶν Ἀμισσηνῶν συνεκάλεσεν εἰς
τὴν πόλιν, ἣν φιλοτιμούμενος τῷ Μεγάλῳ Ἀλε-
ξάνδρῳ ἀφῆκεν αὐτόνομον, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων
Ἑλλήνων κατόπισε τοὺς βουλομένους προσορίσας
αὐτοῖς χώραν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων (Πλούτ.
Β'. 518, 27—519, 26). Ὑστερον ἐκυριεύθη ὑπὸ
Φαρνάκου, διαθάντος ἐκ Βοσπόρου, ὅστις ἐπαρ-
θεῖς ἐκ τινος νίκης ἦν ἐκέρδησεν ἐν τῇ κατὰ τοῦ
Δομετίου στρατηγῶν τοῦ Καίσαρος συναφείσῃ
μάχῃ, ἐξηνδραπόδισεν αὐτὴν, πόλιν ῥωμαΐζου-
σαν ἐν τῷ Πόντῳ, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῆς ἀπαν-
τας κατέσφαξεν· ἀλλ' ὁμως ἠλευθερώθη ὑπὸ Καί-
σαρος τοῦ θεοῦ, οὐτινος τὴν προσέλευσιν μαθῶν
ὁ Φαρνάκης καὶ ταραχθεὶς, ἀπὸ διακοσίων μα-
κρὰν σταδίων πρέσβεις ἔπεμπε μετὰ χρυσοῦ
στεφάνου, ὡς δῶρον προσφέροντας τῷ Καίσαρι,
καὶ εἰς γάμον ἐγκυῶντας τὴν θυγατέρα αὐτοῦ,
ὅπως προτείνωσιν εἰρήνην. Μαθῶν ὁ Καί-
σαρ τὰ ὑπὸ τῶν πρέσβων φερόμενα, προὔχρωρει
μετὰ τοῦ στρατοῦ συνομιλῶν χάριν διασκεδά-
σεως μετ' αὐτῶν ἕως οὗ πλησιάσας τῷ χάρακι
τοῦ Φαρνάκου, κειμένῳ ὀλίγον νοτιώτερον τῆς
πόλεως ἐν Ζήλῃ (νῦν Ζίλε) καὶ τοῦτο μόνον εἶ-
πὼν « οὐ γὰρ αὐτίκα δώσει δίκην ὁ πατροκτό-
» νος; » ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνεπήδησε καὶ συνάψας
μάχην ἐκ πρώτης προσβολῆς τὸν τε Φαρνάκην

ἔτρεψεν εἰς φυγὴν καὶ πολλοὺς ἐφόνευσεν, ὡς
καὶ ὑπὲρ τοὺς χιλίους ἱππεῖς, ὅτε καὶ λέγουσιν
ὅτι εἶπεν εἰς τοὺς πρώτους αὐτῷ συνδραμόντας
« ὦ μακάριε Πομπήιε, τοιούτους ἄρα κατὰ Μι-
» θριδάτην τὸν τοῦδε πατέρα πολεμῆν ἀνδράσι
» μέγας τε ἐνομίσθης καὶ μέγας ἐπεκλήθης »
τὴν μάχην δὲ ταύτην ἀνήγγειλεν εἰς Ῥώμην διὰ
τῶν τριῶν ἐκείνων λέξεων « veni, vidi, vici, ἤτοι
ἤλθον, εἶδον, ἐνίκησα » (Ἀππιαν. Μιθριδ. 602,
7—27). Αὐθις δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου τοῖς τῆς
Ῥώμης ἀπετέλεσε βασιλεῦσι τοῦ Πόντου· εἶτα ὁ
τύραννος Στράτων ἐτυράνησεν αὐτὴν, ἐλευθε-
ρωθεῖσαν πάλιν μετὰ τὰ Ἀκτιακὰ ὑπὸ Καίσαρος
τοῦ σεβαστοῦ, καὶ ἔχουσαν τό τε τῶν Ἀμαζόνων
οἰκητήριον, τὴν Θεμισκυραν, καὶ τὴν Σιδῆνην
(Στράβ. 547),

Ὅστω λοιπὸν ἡ ἀξιόλογος αὕτη πόλις διατε-
λοῦσα ἐλευθέρα ἄχρι Κωνσταντίνου τοῦ Μεγά-
λου ἀφωμοιώθη τῷ λοιπῷ βυζαντινῷ κράτει. Ἐν
τῷ Συνεκδήμῳ τοῦ Ἱεροκλέους, ἡ Ἀμισὸς ἀνα-
φέρεται μεταξὺ τῶν ἐπισκοπικῶν πόλεων τῆς Ἐ-
λενοπόντου ἐπαρχίας ἀποσπασθείσης ἀπὸ τοῦ
Πολεμονιακοῦ Πόντου ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰου-
στινιανοῦ. Οἱ πιζανικοὶ μὲν χάρται ἀναφέρουσιν
αὐτὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Σιμισός, ὁ δὲ καταλανι-
κὸς Σινουσσός. Ἐπὶ δὲ τοῦ Μεσαιῶνος ἤκμασε
λίαν καὶ ἐπὶ τῶν σταυροφοριῶν κατέστη ἐμπορι-
κωτάτη οὕσα λιμὴν τοῦ ἐμπορίου τῶν ἐν Ἰκονίῳ
Σελδζουκίδων. Καίτοι δὲ αὕτη ἐπὶ τῆς βυζαντι-
νῆς αὐτοκρατορίας διῆγεν ἐν ἡσυχίᾳ ἐπισκίαζο-
μένη μόνον ὑπὸ τῆς γείτονος αὐτῆς Σινώπης οὐχ
ἤττον ὁμως διὰ τοὺς κατὰ τῶν Μεγάλων Κομνη-
νῶν τῆς Τραπεζοῦντος πολέμους συγκαταλέγη
καὶ αὕτη ἀκουσίως εἰς τὸ κράτος τῶν ἐν Νικαίᾳ
Λασκάρων διατελοῦσα μέρος τῆς ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει αὐτοκρατορίας. Τέλος δὲ περιῆλθε καὶ
αὕτη εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων ὑπὸ Βαγλαζίδ τοῦ
χωλοῦ ἀφ' οὗ παρελήφθη ὑπὸ Σουλτὰν Βαγλαζίδ
τοῦ Γιλδριῆμ, ὅτε καταστραφεῖσα καὶ κατασκα-
φεῖσα μετφικίσθη εἰς τὴν ἀμέσως πρὸς ἀνατολὰς
χαμηλὴν παραλίαν ὅπου διὰ τὸ νοσῶδες τοῦ κλί-
ματος καὶ τὰς ἐπελθούσας τῶν τερεβεγίδων δυ-
ναστείας παρήκμασεν ὅλως οὕσα γνωστὴ ὑπὸ τὸ
μεταβληθὲν αὐτῆς ἐπὶ τῶν Σελδζουκίδων καὶ νῦν
σωζόμενον τουρκικὸν ὄνομα Σαμψῶν, γενόμενον

κατὰ παραφθορὰν ἀπὸ τοῦ Ἄμισός· ἄλλοτε ἐκα-
λεῖτο ὡσαύτως ὑπὸ τῶν Τούρκων *Οὐμίδ*.

Ἡ ἀρχαία θέσις τῆς Ἀμισοῦ εἶναι ἐπὶ τρα-
πεζοειδοῦς λόφου πανταχόθεν κατωφεροῦς καὶ ἐ-
πὶ τὴν θάλασσαν διήκοντος, ὀνομαζομένη νῦν
Καρᾶ-Σαμψῶν, οὕσα πλήρης ἐρείπιων καὶ μέρος
τῶν τειχῶν αὐτῆς διασώζουσα μετὰ ἡμικυκλοει-
δῶν πύργων ἐν οἷς εὐρέθησαν πολυάριθμα τεμά-
χια λευκοῦ μαρμάρου καὶ πλίνθων· πρὸς τὸ ἀ-
νατολικὸν δὲ μέρος τούτων καὶ ἐπὶ κάτωφεροῦς
χώρου σώζονται ἐρείπια μεγαλοπρεποῦς θεάτρου
καὶ εὐρυχώρου ὡς ἐκ τῶν μεγάλων λίθων, ὧν οἱ
πλεῖστοι σήμερον ἢ ἐπωλήθησαν ἢ ἐχρησίμευσαν
εἰς τὴν κατασκευὴν προκυμαίας πλὴν τινῶν σω-
ζομένων μεταξὺ τῶν θεμελιῶν καὶ φερουσῶν γράμ-
ματα κεφαλαῖα ἐποχῆς Ἀλεξανδρινῆς, δύναται
τις νὰ εἰκάσῃ πρὸς δὲ τὸ θέατρον εἶναι καὶ ναὸς
τοῦ ἁγίου Θεοδώρου, νῦν ὀζαμίον, οὗ ὁ τόπος
Γοργόνες νῦν καλούμενος εἶναι παρακείμενος ἄλ-
σει ἐκ μεγάλων δαφνῶν μέχρι θαλάσσης, ὅπερ
μετὰ τοῦ ναοῦ πιθανὸν νὰ ἦταν ἱερὰ ταῖς Γορ-
γόνισιν, ὡς ἐπιχωριοὶ δαίμοσι, καθότι καὶ τὰ πλεῖ-
στα τῶν τῆς Ἀμισοῦ νομισμάτων κεφαλὴν φέρου-
σι Γοργόνος. Παρὰ δὲ τῷ ἄλσει εἶναι ὁ ἀρχαῖος
λιμὴν σώζων ἔτι καὶ προκυμαίαν καὶ μέρος λιμέ-
νος μὴδέπω γωθῆν· πρὸς δυσμὰς δὲ εὐρίσκονται
πληθὺς τεχνητῶν σπηλαίων καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσ-
σης ἱκανοὶ τύμβοι ἢ χώματα.

Καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ πόλις οὐ μόνον πλου-
σία καὶ καλλιτεχνος, ὡς ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ὡ-
ραίων αὐτῆς νομισμάτων φαίνεται, ἀνεδείχθη,
ἀλλὰ καὶ τὰ γράμματα θεράπευσεν ὡς ἐκ πολ-
λῶν αὐτῆς μνημονευομένων ἀρχαίων σοφῶν ἀν-
δρῶν, οἱ μαθηματικοὶ μὲν Δημήτριος ὁ τοῦ Ρα-
δηνοῦ καὶ Διονυσόδωρος, γραμματικὸς δὲ Τυραν-
νίων, ὃς ἐχρημάτισε διδάσκαλος τοῦ Στράβωνος·
(ΙΒ'. γ'. 16)· ἀλλὰ καὶ σήμερον διὰ τὴν ἐμπορι-
κὴν αὐτῆς θέσιν καὶ τὴν γεωργικὴν ἀξίαν καθι-
σταται ὅσον οὕτω μία τῶν ἀξιολογωτέρων πό-
λεων τοῦ Εὐξείνου, βαθμηδὸν συνοικιζομένη ὑπὸ
πολλῶν ξένων καὶ μάλιστα Ἑλλήνων, παρέχου-
σα οὕτω ζωὴν εἰς τὸν περὶ αὐτὴν ἄρθητον ὀρθό-
δοξον χριστιανισμόν. Διοικουμένη δὲ ὑπὸ ὑποδιοι-
κητοῦ ὑποκειμένου τῷ γενικῷ τῆς Τραπεζοῦντος
διοικητῆ, ἀριθμεῖ ὑπὲρ τὰς χιλιάς οἰκογενεῖας

ὧν αἱ πλεῖσται χριστιανικά. Ἡ νῦν κυρίως ἐλληνική συνοικία ὑπερκειμένη ἡμίσειαν ὥραν τῆς πόλεως, ὀνόματι Καδίκιοι, ἀριθμεῖ τὰς πλείστας τῶν ἐλληνικῶν οικογενειῶν ἔχουσα δύο ἐκκλησίας καὶ διατηροῦσα ἐλληνικὸν τε καὶ ἀλληλοδικαστικὸν σχολεῖον· ἡ δὲ ἐν τῇ πόλει μικρὰ ἐλληνική συνοικία συνοικισθεῖσα τὸ πλεῖστον ἐκ Καππαδόκων χάριν ἐμπορίου μεταβάντων ἐκεῖ, διατηρεῖ ὡσαύτως ἐλληνικὸν τε καὶ ἀλληλοδικαστικὸν σχολεῖον μετὰ παρθενγωγείου. Ἡ Ἀμισὸς ἄλλοτε μὲν ἦτο ἐπισκοπή, σήμερον δὲ περιληφθεῖσα ἐν τῷ θρόνῳ τῆς Ἀμασείας, ἔχει ἐν αὐτῇ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν Μητροπολίτην Ἀμασείας. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ξένοι ὡς δὲ καὶ διάφορα προξενικά πρακτορεῖα σὺν διαφόροις ἀτμοπλοικῶν ἐταιριῶν καταστήμασιν. Ὁ κόλπος αὐτῆς παρέχει νῦν μέτριον ἀγκυροβόλιον εἰς τὰ τῶν διαφόρων ἐταιριῶν ἀτμόπλοια, ἀπερ διερχόμενα ἐκεῖθεν ἴστανται μόνον ὅπως ἀποβιβάσωσιν ἢ καὶ ἐπιβιβάσωσιν τὰ διάφορα ἐμπορεύματα καὶ τοὺς ἐπιβάτας αὐτῶν. Τὰ προϊόντα τῆς πόλεως ταύτης εἶναι τὰ σιτηρὰ, ὁ βάμβαξ, τὰ ὄσπρια, ἡ μέταξα, ὁ λινός, ὁ κανάβις καὶ διάφορα εἶδη δερμάτων κυρίως ὅμως εἶναι ὁ καπνός, διότι ὁ λαὸς βλέπων μεγάλας ὠφελείας ἐκ τούτου ἐπεδόθη καὶ περισσότερον εἰς αὐτὸν παραμελήσας τὴν λοιπὴν γεωργίαν.

Μετὰ διήμερον διαμονὴν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἐπέβημεν καὶ πάλιν τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ αὐθις ὁ ἄνεμος ἤρρισε νὰ πνέη σφοδρότερος ἄγων ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν πρὸς ἀνατολὰς, ἄλλοτε δὲ πρὸς δυσμὰς καὶ μόλις μετὰ δωδεκάωρον ἀγωνιώδη πλοῦν ἠδυνήθημεν νὰ ἀγκυροβολήσωμεν ἐν τῷ λιμένι Κουμδζουγάζ, ὀλίγον μακρὰν τοῦ στόμιου τοῦ ποταμοῦ Ἄλυος, τοῦ ποταμοῦ ἐκείνου περὶ οὗ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον λοξῶς τοῦ Κροῖσου εἶπε· «Κροῖσος Ἄλυον διαβάς, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει» (Ἡρόδ. Α'. 53. Ἀριστ. Ῥητ. Γ'. 5). Ὁ Ἄλυς ὑπὸ μὲν τῶν Τούρκων καλεῖται Κηζιλ-Ἰρμάκ, ὑπὸ τινων δὲ Ὄσμαντικῶν ἀπὸ τῆς παρ' αὐτὸν κειμένης ὁμονύμου κωμοπόλεως.

Τὸ Κουμδζουγάζ οὔτε πόλις εἶναι οὔτε χωρίον, ἀλλ' ἀνοικτὸς ὄρμος πεντεκαίδεκα λεύγας περίπου πρὸς δυσμὰς τῆς Θεμισκύρας.

Μόλις διεπλεύσαμεν ἐβδομηκοντα λεύγας ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως ἐκ Τραπεζοῦντος, ὁ καιρὸς παρήλλατεν, ἡ θάλασσα ἀπέβαινε τρικυμιώδης ἐπὶ μᾶλλον καὶ πρόδηλον ἀπέβαινε ὅτι τὸ ἐξακολουθεῖται τὸν διάπλου μετὰ τῶν αὐτῶν προσκομμάτων ἀπητέτο τοῦλάχιστον διήμερον διάστημα ὅπως φθάσωμεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐσκέφθη λοιπὸν καὶ αὐθις νὰ μεταβῶ μέχρι Σινώπης διὰ ξηρᾶς, ἀληφῆσας τὰς δυσκολίας ὅσας ἦθελον ἀπαντήσῃ κατὰ τὸν δρόμον μου.

Τὴν ἐπιούσαν μετὰ ἐξάωρον κοπιώδη πορείαν ἐξαντληθέντων τῶν δυνάμεων ἡμῶν ἕνεκα τῶν δυσβάτων μερῶν ἐκαθήσαμεν παρὰ τῇ παραλίᾳ ἀναμένοντες τυχαῖόν τι πλοῖον ἐφ' οὗ νὰ ἐπιβῶμεν· ὅτε καὶ φαίνεται πλοῖόν τι διαβαῖνον, ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ ὁποίου ἐλάβομεν τὰ ὄπλα καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ διηυθύνθημεν πρὸς τι ἀκρωτήριον ὅπως ἐκεῖθεν ἐπικαλεσθῶμεν τὴν ἐπιείκειαν τοῦ πλοιάρχου. Ἀφικόμενοι λοιπὸν ἐκεῖσε μετὰ ὥρας πορείαν ὑψώσαμεν σημεῖα καὶ ἐπυροβολήσαμεν ὅπως γνωστοποιήσωμεν τὸν κίνδυνον ἡμῶν τῷ πλοίῳ ὅπερ μετέβαινε εἰς Σινώπην μετὰ φορτίου ἄλατος. Ἡ ἀπόπειρα ἐπέτυχεν. Ἡ λέμβος τοῦ πλοίου πλησιάσασα εἰς τὴν παραλίαν ἀπέβιβασεν ἑλληνὰς τινὰς ναύτας μεθ' ὧν συνερωνήθη ὁ ναῦλος· ἐπιβάντες δὲ τοῦ πλοίου ἐξήλθομεν εἰς Σινώπην τῇ 2 Ὀκτωβρίου.

Ἡ Σινώπη οὖσα λιμὴν τῆς Παφλαγονίας κεῖται ἐπὶ στενῆς ὄρεινῆς χερσονήσου εἰς ἧς τὸ ὑψηλότερον μέρος εὐρίσκεται μικρὰ λιμὴν διαυγοῦς καὶ γλυκέως ὕδατος. Ἡ λιμὴν αὕτη κατέχει θέσιν ὅμοιον τῆς ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (ΙΑ'. β'. 9) εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν γεωγραφουμένης καὶ ἧτις ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς κώμης Κοροκονδαμῆς ἧς ὑπέρεται ἐκλήθη Κοροκονδαμίτις καὶ ἀπέχει τῆς θαλάσσης δέκα στάδια. Τὸ ὕδωρ αὐτῆς διὰ τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων κατασκευασθέντων διωρῶγων πληροῖ τὰς πολυαριθμοὺς κρήνας τῆς πόλεως, αἵτινες φέρουσαι ἐλληνικὰς τινὰς ἐπιγραφὰς φαίνονται ὅτι ἀνέρχονται εἰς τοὺς χρόνους τῆς βυζαντινῆς αυτοκρατορίας. Ἡ χερσονήσος αὕτη καλεῖται ὑπὸ τῶν Τούρκων *Πόζ-δεπέ* καὶ *Πορδαράς*.

Ἡ πόλις αὕτη περιστοιχίζεται ὑπὸ παλαιῶν τειχῶν ἐχόντων διπλὰς ἐπάξεις μετὰ πύργων (ἀκολουθεῖ.)

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΤΩΝ ΠΤΩΧΩΝ

Ἴδε τεύχος ΜΑ' σελ. 1340).

— Ἐκεῖθεν; ἀπήντησεν ὁ Ραοῦλ ἐκπληκτος, ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον! . . . τὰ κύματα μαινόνται κατὰ τῶν βράχων ὡς ἐν τῷ λέβητι τοῦ Σατανᾶ! ὁ τολμηρότερος κολυμβητὴς θὰ καταθραυσθῇ γιλιάκις ἐὰν δοκιμάσῃ νὰ διέλθῃ τὸν χεῖμαρρον! . . .

Τὴν στιγμὴν ταύτην, καὶ πρὸς ἐπικύρωσιν δῆθεν τῶν λόγων τοῦ νεανίου, γιγαντώδης ὄρυς, ὑπὸ τρικυμίας βεβαίως ἐκρίζωθεῖσα, ὠλισθήσεν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ καταρράκτου καὶ ἐβυθίσθη εἰς τὸ βάραθρον χωρὶς οὐδ' εἰς κλάδος κῦτῆς νὰ ἀναφανῇ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας. Ὀλόκληρον τὸ δένδρον ἐξηφανίσθη ἐν ἀγνώστοις ἀβύσσοις! . . .

— Ἴδέ! ἰδέ! εἶπεν ὁ Ραοῦλ.

Ἡ Μαργῶ τὸν ἤρπασεν ἀπὸ τῆς χειρὸς.

— Κλείσατε τοὺς ὀφθαλμοὺς, τῷ εἶπε, καὶ ἀκολουθήσατέ με . . .

Ὁ Ραοῦλ ὑπήκουσε.

Μετὰ δύο ἢ τρία δευτερόλεπτα ἡ γραία ἔστη, ὁ δὲ Ραοῦλ αἰσθανθεὶς ψῦχος παγερόν καὶ τὸ πρόσωπον ὑπὸ αὔρας καὶ τῆς τοῦ χειμῶνος ὄξυτέρας τυπτόμενον, ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ εἶδε.

Ἡ Μαργῶ τὸν εἶχε φέρει ὑπ' αὐτὸν τοῦτον τὸν καταρράκτην, καὶ οἱ δύο δὲ εὐρίσκοντο ἐπὶ στενῆς τινος ἐξοχῆς κειμένης μετὰ τοῦ βράχου καὶ τοῦ πίπτοντος ὕδατος τὸ ὅποιον δίκην αἰωνίου ὀθόνης ἐσχιδάτιζεν εἶδος παραδόξου πέπλου διαφανοῦς μὲν ἀλλὰ τὴν θέαν τῶν ἐκτὸς ἀντικειμένων ὀλοσχερῶς παρεμποδίζοντος.

Ἡ ἀλληλουχία τοῦ ρεύματος, τὸν ἀέρα πρὸς τὸ στενὸν τοῦτο διάστημα ὠθοῦσα, παρήγαγε τὸν διηνεκῆ τοῦτον ἄνεμον καὶ τὸ παγερόν ψῦχος ὧν ὁ Ραοῦλ ἤθάνετο τὰς προσβολὰς.

Οἱ ρευστοὶ οὗτοι ὄγκοι ἐν τῇ καταπτώσει των, εἶδος ὑγρᾶς κόνεως σχηματίζοντες, ἐκυλίοντο εἰς τὴν ἄβυσσον ὡς ὀμίχλη καὶ καθίστων ἔτι ὀλισθηρὰν τὴν στενὴν λωρίδα ἐφ' ἧς οἱ ὀδοιπόροι ἡμῶν ἴσταντο.

Ὁ Ραοῦλ ἀπέσυρε βιαίως τὴν χεῖρα ἀπὸ τῶν τῆς Μαργῶ καὶ ὤρμησεν ἀναπηδήσας ἐπὶ τοῦ ἄλλου χεῖλους.

Ὅταν ἤσθάνθη ἐλεύθερον ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἀέρα, ὅταν εἶδεν ὅτι ἐξέλειπεν ὁ μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ τοῦ ὀρίζοντος τρομερὸς κα-

ταρράκτης ἐν ᾧ ἐφαίνετο καθειργμένος καὶ διαπαντὸς ἀπὸ τῆς ἀναπνευσίμου ἀτμοσφαιρας χωριζόμενος ἐνόμισεν ὅτι ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ζωὴν.

— Πλησιάζομεν εἰς τὸ τέρμα τῆς ὀδοιπορίας ἡμῶν εἶπεν ἡ Μαργῶ· ἡ ὀπὴ τῆς Γανγώνης κεῖται μετὰ τῶν βράχων τῶν ἐπὶ τοῦ δάσους εἰς ὃ εἰσερχόμεθα εὐρισκομένων.

Μόλις ἐκίμαν βήματά τινα ὑπὸ τὰ ἀφυλλα δένδρα τρεῖς ἄνδρες ἀνεφάνησαν πρὸ αὐτῶν.

Ὁ εἰς ἦτο ὁ Γερβᾶς.

— Ἄ! κύριε, εἶπε εἰς τὸν Ραοῦλ πόσον ἐβραδύνατε καὶ πόσον ἀνυπομόνως σᾶς περιμένουν! . . .

— Εἰδοποιήσατε παρακαλῶ τὸν λοχαγόν ὅτι ἐφθασα.

— Νὰ τὸν εἰδοποιήσωμεν! Νομίζετε λοιπὸν ὅτι ἀγνοεῖ τὴν ἀφῆξίν σας; . . .

— Καὶ πῶς τὸ ἔμαθε; . . .

— Οὐδεὶς ξένος θέτει τὸν πόδα ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν εὐζώνων κατεχομένης περιφερείας χωρὶς εἰς πρόσκοπος νὰ εἰδοποιήσῃ ἄμέσως τὴν ἔλευσίν του εἰς τὴν ὀπὴν τῆς Γανγώνης· πρὸ μίαις ὥρας ὁ λοχαγὸς γνωρίζει ὅτι εἰσθε ἐπὶ τῶν ὄχθῶν τοῦ Ἐρισῶνος . . .

— Τότε λοιπὸν σπεύσωμεν νὰ ὑπάγωμεν πρὸς αὐτόν . . .

Ὁ Γερβᾶς προηγήθη.

Ἐκεῖθεν τοῦ δάσους καὶ ἐπὶ κορυφῆς βραχώδους λόφου ἠνοιέτο εὐρεῖα καὶ χαίνουσα ὀπὴ τῆς τὰ τόξα βαθμηδὸν σκοτεινότερα γινόμενα καὶ ἐπὶ τέλους ἐν πλῆθει βυθιζόμενα σκότει κατεδείκνυον τὸ ἀγανὲς βάθος.

Ἦτον ἡ ὀπὴ τῆς Γανγώνης.

Εἰσέδυσαν καὶ κατῆλθον εἰς σπήλαιον ἐνθα ἐκατοστοὶ ὄρεινῶν ἦσαν διεσπαρμένοι τῆδε κἀκεῖσε ὑπὸ τοὺς θόλους διαφόρως ἀσχολούμενοι.

— Δὲν βλέπω τὸν λοχαγόν! εἶπεν ὁ Ραοῦλ.

— Τοῦτο εἶναι τὸ σπήλαιον τῶν στρατιωτῶν εἶπεν ὁ Γερβᾶς μειδιῶν θὰ σᾶς ὀδηγήσω εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ ἀρχηγοῦ. Ἄλλ' ἔγω τὴν διαταγὴν νὰ σᾶς εἰσάξω μόνον . . . ἡ γυνὴ αὕτη θὰ περιμεῖνῃ ἐδῶ . . .

— Αὕτη μὲ ὠδήγησεν . . . εἶπε ζωηρῶς ὁ νεανίας . . . ἄνευ αὐτῆς θὰ εἶχον βέβαιον θάνατον . . . πρέπει κατεπειγόντως νὰ ὀμιλήσῃ τὸν Λακιουζάν.

— Ἀδύνατον! ἡ διαταγὴ εἶναι διαταγὴ! . . .

είπατε το εἰς τὸν Λακκουζὸν ὅστις δύναται νὰ διατάξῃ. . .

— Μάλιστα, κύριε. . . εἶπεν ἡ Μαργῶ, σπεύσατε, εἶπατε εἰς τὸν λοχαγὸν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος καὶ πιστεύω ὅτι δὲν θὰ μὲ ἀφήσει νὰ περιμένω.

— Ἐλθετε, κύριε, εἶπεν ὁ Γερβᾶς.

Καὶ διὰ μιᾶς πρὸς τὰ δεξιὰ κλίμακος εἰσῆλθον εἰς δευτέρον σπήλαιον ἐν εἶδει δευτέρου πατώματος ἐπὶ τοῦ πρώτου εὐρισκόμενον καὶ φωτιζόμενον ὑπὸ ὀπῆς πρὸς στενὸν καὶ ἐπίμηκες παράθυρον παρεμφεροῦς, ἀφ' ἧς ἐφαίνετο ὅλη ἡ πεδιάς.

Ἡ μεγάλη τριάς ἐκάθητο ἐπὶ δεσμῶν ἀχύρου περὶ ὀρύϊνον κορμὸν ὡς περὶ τράπεζαν.

Ὁ μὲν Βαρὸς καὶ Λακκουζὸν ἔθλιψαν τὰς χεῖρας τοῦ Ραοῦλ ἅμα εἰσελθόντος ὁ δὲ Λακκουζὸν τὸν ἔθλιψεν ἐπὶ τοῦ στήθους του.

— Ἡ Ροδῆ; . . πού εἶναι ἡ Ροδῆ ἀνέκραξεν ὁ Λακκουζὸν μετὰ τὴν ὑποδοχὴν, καὶ πῶς ἤλθατε μόνοι ἄνευ αὐτῆς;

— Μὴ μοῦ κατηγορεῖτε ἀδελφέ μου, ἀπήντησε ζωηρῶς ὁ Ραοῦλ, δολοφονοῦντές με ἀνάνδρως καὶ ἀπὸ τῶν νότων μὲ ἐχώρησαν ἀπ' αὐτῆς! ἔχομεν ὁμῶς μέσον νὰ μάθωμεν ποῦ τὴν ὠδήγησαν, καὶ θὰ τὴν ἐπανεύρωμεν, σὰς τὸ ὀρκίζομαι.

— Τοῦ μέσου τούτου, ἠρώτησεν ὁ Μαρκῆς διατί δὲν ἐκάματε χρῆσιν;

— Διότι ἡ γυνὴ ἣτις κατέχει τὸ μυστικὸν δὲν συγκατατίθεται νὰ μοὶ τὸ ἀποκαλύψῃ παρά παρόντος καὶ τοῦ λοχαγοῦ.

— Ποία εἶναι ἡ γυνὴ αὕτη;

— Τὴν γνωρίζετε ὑπὸ τὸ ὄνομα Μαργῶ ἢ μάγισσα.

— Μαργῶ ἢ μάγισσα! . . ἐπανελάθεν ὁ ἐφημέριος, μία ἐπαῖτις! . . μία τυχοδιώκτις καὶ ἴσως χειρότερον! . . καὶ τὴν ἐμπιστεύσατε; . .

— Τυφλῶς! . .

— Καὶ τί ἐπραξε διὰ νὰ κερδίσῃ τὴν τόσην σας ἐμπιστοσύνην;

Ὁ Ραοῦλ διηγήθη ἐν συντόμῳ τὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς γράϊας συμβάντα.

— Ἐχεις δίκαιον, εἶπεν ὁ λοχαγὸς ἀφοῦ τὸν ἤκουσεν, καὶ αἰσθάνομαι ὅτι καὶ ἐγὼ ἔχω πρὸς αὐτὴν ἐμπιστοσύνην.

Καὶ ἔδωσε διαταγὴν νὰ εἰσάξουν τὴν γράϊαν.

— Γύναι! τῆ εἶπεν ὁ Μαρκῆς ἅμα εἰσελθούσῃ, πλησίασον καὶ μὴ φοβοῦ· ἔχεις κακὴν φήμην, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀναγινώσκει ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἴσως εἶσαι καλὴ καίτοι κακῶς φημιζομένη· τέλος ὅ,τι καὶ ἂν ᾔται σοὶ ὀφείλομεν εὐγνωμοσύνην ἀνθ' ὧν ὑπὲρ τοῦ φίλου ἡμῶν τοῦ Ραοῦλ ἐπραξας. . .

— Ἐτέλεσα τὸ καθήκον μου. . . ἀπήντησε ταπεινῶς ἡ Μαργῶ. Ὁ Θεὸς διατάττει νὰ πράττωμεν καλὸν ἀντὶ κακοῦ, ἐγὼ ἐπραξα καλὸν ἀντὶ καλοῦ, ὥστε οὐδενὸς ἐπαίνου ἀξία εἰμί. . . εἰς εὐπατρίδης διεκινδύνευσε τὴν ζωὴν διὰ νὰ σώσῃ τὴν ἀθλίαν καὶ περιφρονομένην ζωὴν Μαργῶς τῆς μαγίσσης. . . ἀπὸ τοῦδε λοιπὸν ἡ Μαργῶ διδεδει ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῆς μερίδος του, τὸ αἷμά της, τὴν ζωὴν της καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ψυχὴν της. . .

— Ἡ εὐγνωμοσύνη εἶναι εὐγενὴς καὶ ἀγία ἀρετὴ, ἀλλ' ἀποδεικνύεται διὰ τῶν ἔργων καὶ οὐχὶ διὰ τῶν λόγων· ἐκάματε καλὴν ἀρχὴν τὴν πρῆπει νὰ ἐξηκολουθήτητε.

— Εἰμί εἰς πάντα ἔτοιμος.

— Εἶπετε εἰς τὸν κ. Ραοῦλ ὅτι γνωρίζετε ποῦ ὁ ἄθλιος τῆς Ροδῆς ἀπαγωγεὺς ὠδήγησεν αὐτήν.

— Μάλιστα τὸ γνωρίζω.

— Εἶπετε πρὸς τούτους ὅτι παρόντος τοῦ λοχαγοῦ Λακκουζὸν θὰ ἀποκαλύψετε τὸ ὄνομα τοῦ μέλαν προσωπεῖον φέροντος ἀνθρώπου.

— Μάλιστα.

— Ἴδου λοιπὸν ὁ λοχαγὸς, ἰδου λοιπὸν ὁ Βαρὸς καὶ θὰ γνωρίζετε ἀναμφισβόλως ὅτι εἶμαι ὁ ἐφημέριος Μαρκῆς· δύνασθε νὰ ὀμιλήσῃτε πρὸς ἡμῶν τῶν τριῶν;

— Μάλιστα, δύναμι καὶ θέλω.

— Λοιπὸν ἐμπρὸς καὶ σὰς ὑπόσχομαι ὅτι θὰ ἀνταμφιφθῆτε ἀδρῶς.

Ἡ Μαργῶ ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν.

— ὦ! Κύριε, ἐπιθύρισε, μήτε ἐνήργησα μήτε θὰ ἐνεργήσω ἐπὶ ἀμειβὴν ἐλπίζουσα! . . εἶπατέ μοι μόνον ἂν θὰ πιστεύσατε εἰς τοὺς λόγους μου.

— Μάλιστα, ἐὰν ὀρκίσεσθε ἐπὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς σας ὅτι θὰ εἶπητε μόνον τὴν ἀλήθειαν.

— Ἐπὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς μου ὀρκίζομαι, κύριε ἱερεῦ, ὅτι οὐδὲν ψεῦδος θὰ ἐξέλθῃ τοῦ στόματός μου.

— Δέχομαι τὸν ὄρκον σου.

— Καὶ ὑπόσχεσθε ἐπίσης ὅτι θὰ ἐκδικηθῆτε τὸν προδότην εἰς ὃν ὁ ἄθλιος ἐπώλησε τὴν ἀνεψιάν σας; . . ὑπόσχεσθε ὅτι θὰ τὸν τιμωρήσῃτε ὅστισδήποτε καὶ ἂν ᾔ;

— Ἐπιμαρτύρομαι τὸν Χριστὸν ὅτι θὰ τιμωρηθῆ ἐπαξίως.

— Ὀρκίζομαι εἰς τὰς λευκάς μου τρίχας εἶπεν ὁ Βαρὸς.

— Ὀρκίζομαι εἰς τὸ ξίφος μου, εἶπεν ὁ Λακκουζὸν.

— Ὀρκίζομαι εἰς τὴν Ροδῆν αὐτὴν προσέθετο καὶ ὁ Ραοῦλ.

Ἡ Μαργῶ περιέφερε πρῶτον τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν τεσσάρων τούτων ἀνδρῶν ὅτινες μετὰ πυρεσοῦσης ἀγωνίας περιέμενον νὰ τὴν ἀκούσωσι.

Εἶτα ἐστράφη πρὸς τὴν ὀπὴν τοῦ βράχου δι' ἧς τὸ σπήλαιον ἐφωτιζετο.

Ἐκ τῆς ὀπῆς ταύτης καὶ εἰς μακρὰν καὶ ὀμιχλώδη ἀπόστασιν διεκρίνετο ἀρίστως ἡ ζοφερά σκιά τοῦ μεγάρου τοῦ Ἄετοῦ.

Ἡ Μαργῶ ὕψωσε τὸν βραχίονα, καὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸ ἀπαίσιον φρούριον.

— Ἐκεῖ εἶναι ἡ Ροδῆ, εἶπεν ἀκολουθῶς μετ' ἡχηρᾶς φωνῆς, ἐκεῖ ὑπάγετε νὰ τὴν ζητήσητε, ἐκεῖ θὰ τὴν εὑρετε! . .

— Ποῦ; ἠρώτησαν συγχρόνως καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες, ἐνῶ ὁ Ραοῦλ ἐννοήσας ἐσίγα.

— Εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ἄετοῦ, ἀπήντησεν σταθερῶς ἡ γράϊα, εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ἄετοῦ ἔνθα ὁ Γρίζος κακοῦργος τὴν ἀπήγαγεν τὴν νύκτα ταύτην διὰ νὰ τὴν πωλήσῃ ὡς ὄμηρον εἰς τὸν ἀνανδρότερον τῶν προδοτῶν, εἰς τὸν ἰσχυρὸν καὶ εὐγενῆ ἄρχοντα Ἀντίδην τοῦ Μονταιγοῦ! . .

— Ἀντίδην τοῦ Μονταιγοῦ! ἐπανελάθεν ὁ Μαρκῆς ἐκθαμβος. Ἐσκέφθης καλῶς γύναι τὰ λεγόμενά σου;

— Ἐὰν ἐψεύσθην ἢ ἐσχοφάντησα, ἀνέκραξε μετ' ὀρμῆς ἡ Μαργῶ, ὁ Θεὸς ὅστις μὲ ἀκούει ἄς μὲ κεραυνώσῃ! . .

Ὁ κεραυνὸς ὃν ἡ γράϊα ἐπεκαλέσθη πίπτων κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν θὰ ἔκαμνεν ὄσσην ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν οἱ λόγοι τῆς Μαργῶ.

Οἱ τρεῖς ἄνδρες ἔμενον κεχηνότες. Μόνος ὁ Ραοῦλ ἐμειδία θριαμβεύων, ἀλλὰ σιγῶν.

Λύων τέλος ὁ Λακκουζὸν πρῶτος τὴν σιωπὴν.

— Τότε λοιπὸν γύναι, ἀνέκραξεν ἐπὶ τέλους, ἂν πράγματι ἡ Ροδῆ ᾔται ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Ἄετοῦ εἶναι ἐν ἀσφαλείᾳ. . .

— Ἐν ἀσφαλείᾳ! ἐπανελάθεν ἡ Μαργῶ θεωροῦσα ἐκθαμβος τὸν λοχαγὸν, ἐν ἀσφαλείᾳ! . . . καὶ πῶς! . . . διατί! . . .

— Ἀντίδης ὁ τοῦ Μονταιγοῦ εἶναι πιστὸς ἡμῶν σύμμαχος, εἰς τῶν στεροτέρων στηριγμάτων τοῦ ἀγῶνος ἡμῶν. . . ἀπήντησεν ὁ λοχαγός.

Τὸ πρόσωπον τῆς Μαργῶ ἠλλοιώθη, τὰ χεῖλη της ὠχρίασαν, ἄγριοι σπινθῆρες ἐξηκοντίσθησαν ἀπὸ τῶν βλεμμάτων της.

Ἀντίδης ὁ τοῦ Μονταιγοῦ σύμμαχος πιστὸς! ἐπανελάθε μετὰ βραγχυνώδους φωνῆς, τότε λοιπὸν τοσοῦτον σὰς ἐγκατέλιπεν ὁ Θεὸς ὥστε τυφλοῦσθε μέχρι τοῦ νὰ πιστεύσατε τοιοῦτόν τι! . . Ἀντίδης ὁ τοῦ Μονταιγοῦ σύμμαχός σας! . . φίλος σας! . . Αὐτός! . . αὐτός! . . τὸ Μέλαν Προσωπεῖον! . .

— Ἄ! ἀνέκραξεν ὁ Ραοῦλ μὴ δυνηθεὶς πλέον νὰ ἀντιέξῃ, βλέπετε; βλέπετε, δὲν σὰς τό εἶπον;

— Καὶ ἐγὼ λέγω, ἀνέκραξεν ὁ Βαρὸς ἀναστάς αἴφνης καὶ ἐπὶ τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους του στηριζόμενος, λέγω ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη ἔχει δίκαιον, ὅτι τὸ προαίσθημα τοῦ Ραοῦλ δὲν τὸν ἠπάτα, ὅτι Ἀντίδης ὁ τοῦ Μονταιγοῦ εἶναι προδότης! . . .

Ὁ Ραοῦλ ὤρμησε πρὸς τὸν συνταγματάρχην καὶ ἔθλιψεν ἐν συγκινήσει τὰς ρωμαλαίας καὶ στιβαρὰς χεῖρας τοῦ ἀρχαίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φίλου.

— Προσέξατε εἶπεν ὁ Μαρκῆς διότι ἀρχαῖον καὶ κακῶς ἐσβεσμένον πάθος δύναται νὰ σὰς προδιαθέσῃ κακῶς· σεῖς ἐμισεῖτε ἄλλοτε τὸν Ἀντίδην. . .

— Λοιπὸν, ναί! . . ἀπήντησεν ὁ Βαρὸς, καὶ τὸν μισῶ ἀκόμη, καὶ τὸ λέγω δημοσίᾳ, μὴ μόνον ἀπὸ εἰκοσαστίης ἐκρυπτον τὸ μίσός μου τοῦτο ἐν τῷ βάλει τῆς καρδίας μου! . . ἐσιώπησα δὲ μέχρι τοῦδε μόνον ἀπὸ τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα μου ἔρωτος! . . ὁσάκις ὁμῶς εὐρέθην ἀπέναντι αὐτοῦ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐμποδίσω τὸ τὴν καρδίαν μου καταπλημμυροῦν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου μίσος! . . ἐνδόμυχος φωνὴ ἔκραξεν ἐν ἐμοί, ἰδού ὁ

Ξεραξί της Λευκής! ιδού ο δολοφόνος του Τριστάν, ιδού ο πυρπολιστής του Σαντιβέρ! έπροσπάθουν νά άμφιβάλλω, έπάλαιον κατ' έμαυτοῦ άλλ' ένικόμην πάντοτε! . . . σήμερον πλέον ή άλήθεια λάμπει πρό τῶν οφθαλμῶν μου και λέγω ότι ο δολοφόνος του Σαντιβέρ, είναι ο δολοφόνος του Πέτρου Γιλδέρτου και ο συνέννοχος του Λεσπινασού· εκδίκησις λοιπόν! . . .

— Ναί εκδίκησις! επανέλαβεν ο Ραούλ.

— Έπέισθης; ήρώτησεν ο Βαρόζ τόν λοχαγόν·

— Όχι ακόμη . . . άπήντησεν ούτος θά κάμω την τελευταίαν δοκιμήν . . .

— Όποϊαν;

— Θα υπάγω εις τό μέγαρον του Άετού . . .

— Έπί κεφαλής τῶν ορεινῶν μας;

— Μόνος, και άνευ ούδενός οπλου ή τό ξίφος μου.

— Και τί θά κάμεις;

— Θα όμιλήσω τόν κύριον Μονταιγού· θά τῷ εἶπω κατὰ πρόσωπον την έπ' αὐτοῦ αἰωρουμένην κατηγορίαν, και εκ του βλέμματος και του τόνου της φωνής του θά μαντεύσω την άλήθειαν.

Η Μαργῶ εκήγγασεν άπαισίως.

— Λοχαγέ Λακιουζόν, τῷ εἶπε, όμιλήσατε πολὺ ώραία! . . . Ναί, υπάγετε εις τό μέγαρον του Άετού! . . . υπάγετε μόνος και άνευ δυσπιστίας! . . . εἶπατε τῷ Άντίδῃ του Μονταιγού ότι εἴσθε κάτοχος του μυστικοῦ του μέλανος προσωπέου! . . . εἶπατέ τῷ όλα ταῦτα και εἰστέ βέβαιος ότι τό έσπέρας θά κοιμᾶσθε έντός εἰρκτῆς! . . . αὔριον δέ ο κύριος του Άετού μή έχων πλέον νά κρύψῃ τίποτε, θά σας στείλλῃ υπό ίσχυράν φρουράν εις την κάτω έπαρχίαν εις φίλους του τούς Γάλλους, ή τούς φίλους του τούς Σουηδούς, και μεθαύριον ο κόμης του Γεβριάν ή ο μαρκήσιος του Βιλλερουά θά διατάξουν νά σας κρεμάσουν, κατὰ τό πρόγευμά των, από του ώραιότερου τῶν κλάδων ένός δένδρου, κατὰ δέ τό επιδόρπιον θά έχουν την άνέκρηστον χαράν του νά σας ἴδωσιν εκπνέοντα! . . . Έμπρός λοιπόν, λοχαγέ, υπάγετε! . . . άλλ' αναχωροῦντε; άσπάσθητε τούς φίλους σας λέγοντες αὐτοῖς χ α ί ρ ε τε και ο υ χ ι κ α λ ῆ ν ε ν τ α μ ω σ ι ν ! . . . διότι δέν θά τούς επανίδετε πλέον έν τῷ κόσμῳ τούτῳ!! . . .

Άκρα σιγή διεδόχθη επί μίαν στιγμήν τούς

λόγους της Μαργῶ, την όποιαν διεκοφεν ο Μαρκῆς.

— Γύναι, τῷ εἶπε, μετ' επιβλητικῆς σπουδαιότητος, έσκέφθητε καλῶς την σημασίαν τῶν τρομερῶν κατηγοριῶν σας;

— Πιστεύετε λοιπόν, κύριε εφημέριε, ότι έχων τις τούς πόδας έντός του τάφου, και επί της σωτηρίας της ψυχῆς του όρκισθεῖς δύναται νά όμιλή έπιπολαίως, και νά μή λέγῃ τ' άληθῆ;

— Και επιμένετε εις όσα με εἶπετε;

— Έπιμένω.

— Υποστηρίζετε ότι ή Ροδῆ είναι την στιγμήν ταύτην έν τῷ μεγάρῳ του Άετού;

— Τό υποστηρίζω.

— Υποστηρίζετε ότι ο υπό τό μέλαν προσωπέον κρυπτόμενος είναι Άντίδης ο του Μονταιγού;

— Ναί, μυριάκις ναί! . . .

— Υποστηρίζετε, κατὰ συνέπειαν ότι Άντίδης ο του Μονταιγού σύμμαχος ήμῶν καλούμενος και μόλα ταῦτα μετὰ τῶν αἰμοχαρῶν ήμῶν έχθρῶν συμβαλλόμενος είναι άνανδρος και προδοτής;

— Τόν κατηγορῶ επί προδοσία και άπιστία, αὐτῷ δέ την θανάτωσίν μου αν ή κατηγορία μου άποδειχθῆ ψευδής.

— Άλλ' ή προδοσία αὕτη υφίσταται από πολλοῦ! . . .

— Βεβαιότατα! . . .

— Και τό εγνωρίζατε από πολλοῦ;

— Μάλιστα.

— Και τό όμολογεῖτε;

— Διατί νά μή τό όμολογήσω;

— Έγνωρίζατε ότι έπροδιδόμεθα και επωλούμεθα χωρίς νά μάς ειδοποιήσητε;

— Και διατί νά σας ειδοποιήτω; ήρώτησεν ή Μαργῶ μετ' άπαθείας.

Ό εφημέριος Μαρκῆς την θεώρησεν εκθαμβος.
(άκολουθεῖ).

ΤΟ ΜΕΓΑ ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΟΥΣΚΗΣ

Κατά τό 1816 ο δόκτωρ Ναούμ Ουάρδ, επισκεφθεῖς την κομητείαν του Ουάρσεν της Κεντούσκης, άνεκάλυψεν εκτεταμένον και περιεργον

σπηλαιον οὔτινος την περιγραφῆν κατεχώρησεν έν τῇ τότε εκδοδιμένη εφημερίδι « Μονθλό Μαγκαρέν », ήν παραθέτομεν ένταῦθα ως εὑρομεν αὐτήν έν Γαλλικῇ μεταφράσει.

Ό κ. Ουάρδ προμηθευθεῖς οδηγούς, δάδας, ζωτροφίας και εργαλεία, κατέβη κατ' άρχάς έντός εἴδους φρέατος κειμένου επί επιπέδου πλήρους φραγάγων και άνευ ορέων, περιφερείας τεστα-

ράκοντα μέτρων και ἴσου βάθους, έν τῷ πυθμένι του όποιου εὑρίσκεται, παρά την πηγῆν διλυγοῦς ὕδατος, ή εἴσοδος του σπηλαίου. Η εἴσοδος αὕτη κατ' άρχάς είναι τριάκοντα ποδῶν εὔρους, εἴτα στενουμένην επ' ολίγον εὔρυνεται πάλιν και σχηματίζει υπόγειον στοάν, εὔρους τριάκοντα εως τεσσαράκοντα ποδῶν, ὕψους εἴκοσι και μήκους μιλλίου. Εἰς τό άκρον ταύτης της στοᾶς εὑρί-

Ο διάσημος Ἰσραηλίτης ΑΛΒΕΡΤΟΣ ΚΟΕΝ

σκεται εργοστάσιον νίτρου εσχάτως κτισθέν. Έκεῖθεν άρχεται νέα στοά ἴση τό μήκος αλλά πλατυτέρα της πρώτης και πρό πάντων ὑψηλοτέρα. Οί εκμεταλλευταί του εργοστασίου εκτίσαν πανταχοῦ τείχη δια νά προλάβωσι κατάπτωσιν τῶν καθέτων πλευρῶν.

Προχωρῶν έντός του σπηλαίου φθάνει εις άπεραντον πλατεῖαν ήν καλοῦσι: τό ἄστν, εις άπόστασιν εἰς μιλλίων από της εἰσόδου. Η εις αὐτήν άγουσα οδός έχει ὕψος εξήκοντα μέγρις εκατόν ποδῶν και ισάριθμον πλατός. Τό εἶδος πανταχοῦ είναι κεκαλυμμένον από τιτανώδη λει-

ψανα και χρώματα πλήρη τιτόνου.

« Ότε εἰσῆλθον, λέγει ο δόκτωρ, έν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, ήτις περιλαμβάνει οκτώ πλήθρα γῆς, ής οὔδεις κίων δύναται νά κρατήσῃ τόν θόλον οστις φαίνεται ως έν μίγμα, επί πολὺ ἔμεινα ακίνητος εκ φόβου και θαυμασμοῦ. Οὐδέν εἶδον τόσον μέγα, μεγαλοπρεπές και ὑψηλόν. »

Καθ' ὅσον ο δόκτωρ επροχώρει έν τῷ άπεράντῳ τούτῳ υπογείῳ εφρόντιζε νά θέτῃ διάφορα σημεῖα επί τῶν λίθων του εἰσόδου κατὰ την εἰσοδον και τό τέρμα εκάστης νέας στοᾶς, βέλη ὧν αἱ αἰχμαί: ήταν εστραμμέναι πρός την εἴσοδον.

Ἄνευ ταύτης τῆς προφυλάξεως καὶ μεθ' ὅλην τὴν βοήθειαν τῶν δύο αὐτοῦ ὀδηγῶν, ἤθελε διατρέξει μέγαν κίνδυνον νὰ ταφῆ ζῶν ἐν τῷ λαθυρίθῳ τούτῳ τῶν αἰθουσῶν, τῶν στοῶν καὶ τῶν εἰσόδων· ἀπαξ μάλιστα ἐνόμισεν ἑαυτὸν ἀπολωλότα, ἐπειδὴ περιπλανήθη ὀλοτελῶς ἐπὶ δεκαπέντε ἢ εἴκοσι λεπτά.

Ἡ δευτέρα πλατεῖα ἢ στοὰ, δύο μίλλια μακρὰν τῆς πρώτης ὀλίγον διαφέρει αὐτῆς. Ὁ θόλος αὐτῆς μόνον εἶναι ὀλίγον ὑψηλότερος, καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης πρέπει νὰ ἦναι τοῦλάχιστον διακοσίων ποδῶν. Διὰ τινος κατωφεροῦς εἰσόδου ὁ δόκτωρ εἰσῆλθεν εἰς τὴν τρίτην αἶθουσαν εἰς ἀπόστασιν μιλλίου τῆς δευτέρας. Τὸ μέγεθος αὐτῆς εἶναι ἐκατὸν τετραγωνικῶν ποδῶν καὶ πενήκοντα τὸ ὕψος. Ἐκ τινος πλευρᾶς τοῦ βράχου τῆς τελευταίας ταύτης στοᾶς ῥέει γλυκύτατον ὕδωρ ὅπερ ἐξαφανίζεται μεταπίπτον ἐντὸς τῶν ρωγμῶν τοῦ ἐδάφους.

Ἡ τετάρτη στοὰ, εἰς δέκα μιλλίων ἀπόστασιν τῆς πρώτης, εἶναι ὀλιγώτερον ἐκτεταμένη αὐτῆς· ἀξιοσημείωτον ἐν τῇ εἰσόδῳ ταύτης εἶναι εἰκοσὰς κίωνων νίτρου καὶ λείψανα τιτανωδῶν λίθων. Ὁ δόκτωρ διεπίστευσε νὰ εἶναι τὰ λείψανα ταῦτα, ὡς καὶ οἱ κίονες, ἦσαν ἔργα ἀνθρωπίνων χειρῶν. Ἀκολουθῶς ἐπανελάθεν οὗτος τὴν ὁδὸν τῆς μεγάλης στοᾶς ἔνθα ἔφθασε περὶ τὰς 10 ὥρας τῆς ἑσπέρας. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐσκόπευε νὰ διατρέξῃ ὅλον τὸ σπήλαιον, ἤλλαξε διεύθυνσιν ἐν αὐτῷ. Ἡ νέα αὕτη εἰσόδος ἔφερεν αὐτὸν εἰς πέμπτην στοᾶν τεσσάρων σχεδὸν πλήθρων, ἧς τὸ ἔδαφος ἦτο ἐστρωμένον διὰ τιτανωδῶν λίθων, καὶ εἰς τινὰ μέρη εἶδε τέφραν ἐσθῆσμένου πυρὸς παρ' ἄλλων ἀναφθέντος.

Ἄλλη οἰοδὸς ἔληγεν εἰς αἶθουσαν 600 τοῦλάχιστον ποδῶν διαμέτρου καὶ ἧς ὁ θόλος εἶχεν ὕψος 150 ποδῶν ὑπὲρ τὸ ἔδαφος. Ἦτο μεσονύκτιον ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ εὐρύχωρον τοῦτο διαχώρισμα καὶ ἔνθα τῷ ἐπῆλθον ἀπαίσιαι ἰδέαι ὡς ἕως τότε δὲν εἶχε συλλάβει: Ἐὰν αἱ στοαὶ αὗται καθίσταντο ὁ τάφος του; Ἡ ἰδέα αὕτη ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ὁδὸν του, μεθ' ὅλην τὴν κόπωσιν ἣν ἤσθάνετο, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν μεγάλην στοᾶν. Ἐκ τῶν πέντε εἰσό-

δων ὡς περιεῖχε μόλις διέτρεξαν τὰς τρεῖς καὶ ὑπελείπετο εἰσέτι νὰ ἐπιτεκρωθῶσι τὴν αἶθουσαν τῶν ἀπολιθώσεων. διῆλθε διὰ τινος εὐρείας στοᾶς ἔνθα ἀπήνησεν ἀναρίθμητα μίγματα.

Ἐξῆλθε περὶ τὰς τρεῖς τῆς πρωίας ἐκ τοῦ σπηλαίου, ὅτε πάσαυτα ἐλειποθύμησεν, οὐχὶ ἐκ τῆς κοπώσεως τῆς ἀδιακόπου ἐπὶ 19 ὥρας ὁδοπορίας του, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπενεργείας τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀέρος, ἀφ' οὗ ἐπὶ τόσας ὥρας εἰσέπνευσε τὰς νιτρώδεις ἀναθυμιάσεις τοῦ σπηλαίου,

Μεταξὺ ἄλλων λεπτομερειῶν τοῦ ὑπογείου τούτου ταξιδίου, ἀπαντᾶται μία ἀξιοπερίεργος. Εἰς τὸ βάθος μιᾶς εὐρείας εἰσόδου, ὑπάρχει ἄνοιγμα ὁμοιον μὲ καταπακτὴν διὰ ταύτης δέ τις ὅταν καταβῆ 12—13 πόδας βοήθεια μεγάλου λίθου κειμένου εἰς τὴν γωνίαν, εὐθάνει εἰς δίδον ἄρκετὰ στενὴν ἀλλ' ἰσόπεδον, ἧτις ἐλυσσομένη ἄρκετὰ μακρὰν ἀπὸ τὴν γῆν, διαιρεῖται εἰς δύο βραχίονας ὅτινες ἑμφότεροι ἄγουσιν εἰς χώρισμα ὅπερ καλεῖται « Αἶθουσα τοῦ ἀλατος Κλούμπερ » ἐπειδὴ εὐρίσκεται ἐκεῖ τῆς αὐτῆς φύσεως ἄλας. Κατόπιν ἔρχονται ἡ « αἶθουσα τῶν ἀσθενῶν » ἢ « αἶθουσα τῶν νυκτερίδων » τῶν κρυστάλλων καὶ τέλος ἡ τῶν ἐπισκέψεων, εἰς ἣν ἀπαντᾶται καὶ ἡ γῶ. Ὁ θόλος τῆς τελευταίας ταύτης ἐνιαχοῦ εἶναι κεκαλυμμένος ὑπὸ (spath) καὶ εἰς πολλὰ μέρη φαίνονται κίονες τοῦ αὐτοῦ μετάλλου ὅτινες ὑψοῦνται ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μέχρι τῆς ὀροφῆς. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θόλου ὑπάρχει εἶδος τρούλου, ὕψους κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πενήκοντα ποδῶν, ἐστολισμένον διὰ χόρτου, ἰνθῶν καὶ στεφάνων, καὶ ἀστράπτοντος τὰ ὠραιότερα χρώματα.

Ἐκ τοῦ δωματίου τῶν ἐπισκέψεων ἀκούεται ὁ θόρυθος καταρράκτου, ἀλλ' εἰς τὴν ἄκραν τῆς εἰσόδου εὐρίσκεται μεγάλη δεξαμενὴ ἢ λάρναξ πλήρης διαυγεστάτου ὕδατος. Ἐκεῖθεν τῆς λάρνακος φαίνονται ἄπειροι κίονες (spath) ὕψους περὶ τὰ εἴκοσι μέτρα, ὅλοι σχεδὸν κάθετοι. Ὅλα ταῦτα ὑπερβαίνουσι κατὰ τὴν λαμπρότητα, τὴν ὠραιότητα, τὴν ἐπιστήμην, τὰ πλουσιώτερα ἔργα τῆς τέχνης.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ) Α. Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

Ο ΑΣΘΕΝΗΣ

— « Ἀπέπτῃς, ὄνειρον γλυκὺ,
ψυχῆς μου εὐφροσύνη,
ἀπέπτῃς! μόνος ἔμεινα,
ἐν μέσῳ τῆς νυκτός,
καὶ μόν' ἢ γλαυξ τὴν θλιθεράν
φωνὴν αὐτῆς ἀφίνοι,
καὶ ἔχω σκότος ἔνδον μου,
σκότος πυκνὸν ἐκτός.

» Ἡ γλαυξ ἐκάστην μου μετρεῖ
στιγμὴν τῆς ἀθυμίας.
πιέζω μὲ τὰς χεῖράς μου
συχνὰ τὴν κεφαλὴν,
ριγῶ, πυρέσσω, τοὺς παλμούς
ἀκούω τῆς καρδίας
καὶ θλίψιν ἀκατάσχετον
αἰσθάνομαι πολλήν.

« Παραφρονῶ . . . σὺ εἶσαι σὺ;
τί μὲ ζητεῖς, ὦ φίλη...
φορεῖς ἐνδύματα λευκὰ,
καὶ στέφανος ἀνθῶν
κοσμεῖ τὴν μαύρην κόμην σου·
τὰ ρόδινά σου χεῖλη
συστέλλονται προδίδοντα
τὸ ἄλγος τῶν παθῶν.

» Εἰς οὐρανοὺς ἀφίπτασαι
ὡς ἄγγελος ὠραία
καὶ ἡλθές μοι τὸν ὕστατον
νὰ δώσης ἀσπασμόν;
μὴ φύγῃς! μέινε, φίλη μου,
ἀκόμη εἶσαι νέα·
ὦ! τοὺς ἀγγέλους ἄφησε
καὶ μέινε μεθ' ἡμῶν.

» Τί; τὴν φωνὴν σου ἤκουσα;
φωνή, φωνὴ γλυκεῖα,
τί εἶπες; δὲν ἐπρόφθασα . . .
ἀλλ' ἔφυγες, πετᾶς.
Τετέλεσται! ἀπέμεινα
ἐγὼ καὶ ἡ σκοτία!
ὦ νύξ, εἰπέ, λευχεύουσα
παρθένος συναντᾶς; »

— « Κοιμήσου, ὦ παράτολμε,
σ' ἐτύφλωσαν τὰ πάθη·
τὸν πέπλον μου ἀπέριψα
παντοῦ τὸν μελανόν·

ἀστὴρ διάττων ἔσχισε
τὸ σκότος καὶ ἐχάθη·
κοιμήσου, εἰν' ἀργὰ πολὺ
καὶ πάσχεις ἀγρυπνῶν. »

— « Ἀκούω μουσικὴν φαιδρὰν
καὶ ἄσματα παρθένων,
τὸ βλέμμα μου ἐθάμβωσε
τῶν φώτων ἢ πληθὺς·
ὦ! θὰ ἐξέλθω ἔγκλειστος
ἐνταῦθα μόνος μένων
παραφρονῶ . . . » — « Παράτολμε
θνητὲ μὴ παραχθῆς,
» κοιμήσου ἤτιχα βορρᾶς
συρίζει εἰς τὰ δάστη
καὶ ἀστραπὴ διέσχισε
τὸ κάλυμμα ἐμοῦ.
Παραληρεῖς τὸν ὕπνον σου
οὐδεὶς, οὐδεὶς ταρασσει,
ἢ φαντασίας πλάσματα·
εἶσ' ἀσθενὴς κοιμοῦ. »

— « Ὁ φρίκη! βλέπεις, νύξ, ἐκεῖ;
ὠχρὰ, ὡς ἄπνουν πτώμα,
προβαίνει βήματι βραδεῖ
παρθένος νεαρά.
Ἐκείνη! τὴν διέκρινε
τὸ ἀσθενές μου ὄμμα·
μνηστὴρ καλὸς τὴν ὀδηγεῖ
εἰς γάμον ἐν χαρᾷ.
» Ὁ γύπες, ὄρνεα! σκιὰν
εἰς γάμον ὀδηγεῖτε!
δὲν εἶν' αὐτὴ, δὲν εἶν' αὐτὴ
ἐκείνη ἢ μικρὰ
παρθένος, ἦν ἡγάπησα.
Σᾶς ἰκετεύω στήθε!
Νὴ τὴν γνωρίσω ἄρετε . . .
ὦ! δός μοι, νύξ, πετρά. »

— « Ἠσύχασε, κοιμοῦ, κοιμοῦ
καὶ ἡ ἀγῆ προβαίνει.
Ταλαίπωρε! ὁ ἥλιος
τὴν γῆν ζωογονεῖ,
ἀλλὰ καὶ ἄνθη ὀροσερὰ
αὐτὸς ἀποξηραίνει,
ἂν σκώληξ ἐν τῇ εἴξῃ των
τὴν νύκτα ἀγρυπνῆ. »

— « Εἶν' ἐδική μου, εἰς ἐμὲ
ὀλοτελῶς ἀνήκει·
εἶν' ἀδελφὴ μου, ἄλλοτε
ἐπαίζομεν ὁμοῦ.
Δὲν βλέπετε; μ' ἐπιζητεῖ
δὲν βλέπετε; ὦ φρίκη!
τὰς χεῖρας τεινεὶ θέλουσα
νὰ ἔλθῃ μετ' ἐμοῦ.

» Ἀφήσατε τὴν χεῖρά μου
εἰς ταύτην νὰ προσφέρω
μὴ τὴν ὠτίη, βάρβαροι·
ἰδέτε! ταραχὴ
τὴν καταβάλλει, ἄφετε·
κ' ἐγὼ λαμπάδα φέρω.
Ἰδοὺ, ἰδοὺ τὸ βῆμά μου
εἶν' ἀρκετὰ ταχύ.»

Εἶπε· κί' ὁ νέος ἀσθενής
ὀρμήσας ἐκ τῆς κλίνης
λαμπάδα ἤναψεν, ἀλλὰ
λαμπάδα νεκρικὴν,
καὶ τρέχων ὅπως ἐνωθῆ
ταχέως μετ' ἐκείνης
νεκρὸς κατέπεσεν ἀφείς
φωνῆν σπαρακτικὴν.

Ὡ πλάσμα ἐναέριον
τῆς πρώτης του αὐγῆς,
ὦ νύμφη, ἔργον ποιητοῦ
ὀργώσης φαντασίας,
λαμπρὰν πολὺ δι' ἔρωτα
σέ ἐπλασ' ἐπὶ γῆς.
ὁ ἔρως σπείρει ἄνεμον
καὶ δρέπει τριχυμίας.

ΙΩΑΝ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Β. Καλλιφρονος, ἐκδιδομένη «Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις» εἰσῆλθεν εἰς τὴν Δ'. αὐτῆς περίοδον, ἥτοι εἰς τὸ δευτερον ἔτος τῆς ὑπάρξεώς της. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐστὶ παντὸς ἐπαίνου ἀνώτερον, καθότι περιέχει πράγματα λίαν χρήσιμα παντὶ ὀρθοδόξῳ, παρέχοντα ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀποπτικὴν ἔκθεσιν τῶν πραγμάτων τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Συγχαίροντες ὅθεν τῷ κυρίῳ Καλλιφρονι ἐπὶ τῇ ἐξακολουθήσει τοῦ ἔργου τούτου εὐχόμεθα αὐτῷ πλήρη ἐπιτυχίαν καὶ εὐδωσιν. Ἀπέχοντες δὲ πάσης συστάσεως τοῦ βιβλίου τούτου, καθὸ τοῦ ἐκδότου αὐτοῦ ὄντος λίαν γνωστοῦ ἐπὶ ἱκανότητι καὶ ἐμβριθείᾳ οὐ τῇ τυχοῦσῃ περὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ κατὰ συνέπειαν παρέχοντος ἄριστα ἐχέγγυα περὶ τῆς χρησιμότητος καὶ σπουδαιότητος τοῦ συγγράμματος, περιορίζομεθα εἰς τὸ νὰ εἴπωμεν, ὅτι παντὶ καὶ τῷ ἡμιστῷ ἐνασχολουμένῳ περὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡ

ἀπόκτησις τοῦ βιβλίου τούτου ἀναγκαιοτάτη καθίσταται.

Περιεχόμενα τοῦ α. τεύχους τοῦ Β'. τόμου τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιθεωρήσεως», (σελ. 4—16). — Τὰ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ μητροπολίτου Δράμας. — Ἐκκλησιαστικαὶ πράξεις, (Πατριαρχ. γράμμα καὶ δίπλωμα Στ. Ζαφειροπούλου· Πατριαρχ. πιστάκιον πρὸς τοὺς προκρίτους τῶν ἐνοριῶν περὶ ἐκλογῆς ὑποτρόφου διὰ τὸ ἐν Θεσσαλονικῇ διδασκαλεῖον· Εἰδοποίησις περὶ ἱερατικῆς σχολῆς μετὰ προγράμματος). — Ἐκλογαὶ καὶ διορισμοὶ ἀρχιερέων. — Ἐπισκέψεις καὶ ἀντεπισκέψεις. — Ἀφίξεις καὶ ἀναχωρήσεις ἀρχιερέων.

Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν τὸ πρῶτον φυλλάδιον τοῦ δευτέρου ἔτους καὶ τοῦ ἕκτου τόμου τῆς «Θεατρικῆς Βιβλιοθήκης». Μεγάλῃ βελτίωσιν παρατηρεῖται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ἦν κυρίως ἀποδίδομεν εἰς τὴν δεξιότητά περὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ κ. Κωνστ. Ξανθοπούλου, ὅστις ἀνέλαβεν ἐπ' ἐσχάτων τὴν ἐκδοσιν αὐτῆς τῇ συνεργασίᾳ τοῦ κ. Γ. Α. Ξανθοπούλου.

Συγχαίροντες τῷ κ. Κωνστ. Ξανθοπούλῳ ἐπὶ τούτῳ, ἐπιφυλασσόμεθα ὅπως ἐν προσεχῇ τεύχει διαλάβωμεν πλείω περὶ τῆς «Θεατρικῆς Βιβλιοθήκης» καὶ δημοσιεύσωμεν τὴν τε ἀγγελίαν καὶ τὸ πλούσιον πρόγραμμα τῶν δημοσιευθησομένων ἐν αὐτῇ δραμάτων.

ΛΡΣΙΣ

τοῦ ἐν τῷ ΔΗ'. Τεύχει 4ου Αἰτίγματος
ΓΡΑΦΙΣ (ἐκ πτεροῦ).

ΑΙΝΙΓΜΑ 5ον.

Εἶμαι ὄπλον εἰς τὰς χεῖρας δύο φίλων πολεμίων,
Διατρέχω δὲ ἀπαύστως τοῦ πολέμου τὸ πεδῖον,
Ἄν μὲ ἀποκεφαλίσῃ· εὐμορφόν μου παλληκάρι,
Τί θὰ εὔρησι; ἕνα τόσον εἰς τὴν ράχην σου γομάρι.

Γ. Κ. ΠΡΟΥΣΙΔΙΩΣ.